

MATKA MAAILMAN YMPÄRI

Monikulttuurinen kesäkerho lapsille

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalisvattajan suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
Syksy 2006
Virpi Kekäläinen
Pia Tuhkanen
Miia Vainikainen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

KEKÄLÄINEN, VIRPI – TUHKANEN, PIA – VAINIKAINEN, MIIA:
Matka maailman ympäri – monikulttuurinen kesäkerho lapsille

Sosionomi (AMK), Sosiaalikasvattajan suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö, 52 sivua ja 15 liitesivua

Syksy 2006

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö koostuu kirjallisesta ja toiminnallisesta osuudesta. Toteutimme toiminnallisena osuutena Matka maailman ympäri – monikulttuurisen kesäkerhon lapsille. Kerhoon osallistui 12, 7-12 -vuotiasta lasta. Kerhon tarkoituksena oli muun muassa tukea monikulttuurisen taustan omaavien lasten osallisuutta, vuorovaikutusta sekä ryhmässä työskentelyä. Kerhossa oli erilaisia pelejä ja leikkejä, jotka tukivat näitä osa-alueita.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkastellaan maahanmuuttajuutta ja sen vaikutusta lapsuuteen, esimerkiksi sitä, kuinka se vaikuttaa lapsen identiteettiin. Tarkastelimme myös, kuinka työntekijä voi tukea lasta kotoutumisprosessissa sekä elämässä kahden kulttuurin välissä. Teoriaosuuden jälkeen kuvaamme kerhon sisältöä sekä arvioimme toimintaa omien havaintojemme, sekä lapsilta ja yhteistyötaholta saatujen palautteiden pohjalta.

Monikulttuurisuus on aiheena mielenkiintoinen ja ajankohtainen. Oli mielekästä toteuttaa opinnäytetyö toiminnallisesti, sillä näin päästään aihetta lähelle ja pystytään mahdollisimman hyvin havainnoimaan lapsia käytännössä. Monikulttuurisuudesta on myös paljon kirjallisuutta, joten teorian ja toiminnan pystyy hyvin yhdistämään.

Kerho tuki onnistuneesti lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja oli kokonaisuutena hieno kokemus niin ohjaajille, kuin lapsillekin. Toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuivat hyvin. Lapset viihtyivät kerhossa ja saimme heiltä positiivista palautetta. Myös yhteistyökumppaniltamme saama palaute oli hyvää.

Avainsanat: Monikulttuurisuus, maahanmuuttajuus, lapsen tukeminen, vuorovaikutus, osallistaminen

Lahti University of Applied Sciences
Faculty of Social and Health Care
Degree Program in Social Services

KEKÄLÄINEN, VIRPI – TUHKANEN, PIA – VAINIKAINEN, MIIA:
A trip around the world – multicultural summer club for children

Bachelor's Thesis in Social Education, 52 pages, and 15 appendices

Autumn 2006

ABSTRACT

Our thesis consists of a written part and an operational part. We organized a multicultural summer club for children titled: A trip around the world. Twelve children aged 7 -12 attended the club. The purpose of the club was among other things to support the involvement, interaction and group work of children with multicultural backgrounds. The club included specific games and activities supporting these areas.

In the theoretical part of our thesis, we deal with issues of immigration and its impact on childhood. For example how the immigrant-background affects a child's identity. We also focus on how a person working with immigrants can support a child during the process of acculturation and in life between two cultures. After the theoretical part we describe the contents of the club and evaluate the operation based on our own observations and the feedback from the children and from our cooperative partner.

Multiculturality as a theme was interesting and it is currently important. It was best to carry out the thesis operationally, because in this way it is possible to get closer to the subject and be able to observe the children in practice as well as possible. There is also plenty of literature to be found about multiculturalism, so combining theory and practice is easy.

The club supported the children's mutual interaction successfully and the whole process was a great experience for the leaders as well as for the children. The objectives were achieved well. The children enjoyed themselves and we received positive feedback from them and from our cooperative partner.

Key words: Multiculturalism, immigrant, supporting a child, interaction, involvement.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LAPSI MAAHANMUUTTAJANA	3
	2.1 Kantasuomalaiset ja uussuomalaiset?	3
	2.2 Maahanmuuttajuuden vaikutus lapsen identiteetin kehitykseen	4
	2.3 Berryn nelikenttäteoria	6
3	MONIKULTTUURISUUS	7
	3.1 Monikulttuurisuuden haasteet	7
	3.1.1 Kahden kulttuurin välissä	8
	3.1.2 Kulttuurisokin vaikutus sopeutumiseen	9
	3.1.3 Kielitaidon merkitys	10
	3.1.4 Lapsen ikävä	11
	3.1.5 Rasismin vaikutukset	12
	3.2 Monikulttuurisuus voimavarana	13
	3.2.1 Oman kulttuurin merkitys	14
	3.2.2 Kaksikielisyyden antamat mahdollisuudet	15
	3.2.3 Erilaisuus on rikkautta	16
4	TYÖ MAAHANMUUTTAJALAPSEN KANSSA	18
	4.1 Kulttuurien tuntemus	19
	4.2 Lapsen itsetunnon tukeminen	19
	4.3 Lapsen sosiaalisen vuorovaikutuksen tukeminen	21
	4.4 Suvaitsevuuteen kasvattaminen	22
	4.5 Lapsen osallistaminen	24
5	KERHON SUUNNITTELU	25
	5.1 Kerhon idea, tarkoitus ja tavoitteet	25
	5.2 Yhteistyötahot ja organisaatio	26
	5.3 Kerhon aikataulu	26

5.4 Turvallisuus ja vastuut	26
5.5 Lapsiryhmän koko	27
5.6 Resurssit ja budjetti	28
6 KERHON TOTEUTUS	28
6.1 Aika ja paikka	28
6.2 Kerhon sisältö ja toiminta	29
6.3 Toiminnan tavoitteet	37
6.3.1 Lasten ryhmäyttäminen	37
6.3.2 Lasten osallistaminen	38
6.3.3 Vuorovaikutuksen tukeminen	38
6.3.4 Suvaitsevuuteen kasvattaminen	39
7 POHDINTA	40
7.1 Arviointi	40
7.1.1 Palaute yhteistyökumppanilta	42
7.1.2 Palaute lapsilta	44
7.2 Monta kokemusta rikkaampina	47
LÄHTEET	49
LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Monikulttuurisuus on jo pitkään ollut osa suomalaisten arkea. Suomen maahanmuuttajaväestö on kasvanut nopeasti, ja etenkin suurimmissa kaupungeissa erilaiset kielet ja kulttuurit ovat osa arkea. (Räty 2002, 7.) Tilastokeskuksen mukaan maahanmuuttajien määrä on kymmenessä vuodessa lisääntynyt lähes viidellä-kymmenellä tuhannella. Vuonna 1995 maahanmuuttajia oli Suomessa noin 69 000 ja vuonna 2005 jo vajaat 114 000. Eniten maahanmuuttajia on tullut Venäjältä, Viirosta, Ruotsista ja Somaliasta. (Tilastokeskus 24.4.2006.)

Monikulttuurisuus näkyy arkipäivässä erinäköisinä ja eritapaisina ihmisinä. Sosiaalialan työntekijän on osattava toimia erilaisen kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa. Maahanmuuttaja-asiakkaiden kohtaaminen saattaa olla monelle työntekijälle uutta ja se voi herättää monenlaisia kysymyksiä. Mistä he tulevat, miksi he tulevat, ja miten heidän kanssaan tulisi toimia? Myös maahanmuuttajalta tämä vaatii paljon. Hänen tulee oppia uusi kieli, yhteiskunnan normit ja käyttäytymissäännöt. Arkiset asiat vaativat uuden opettelua. Tämä ei ole helppoa ja vaatii ympäristön tukea. (Räty 2002, 7-8.)

Suomeen tulevista maahanmuuttajista suuri osa on lapsia. Maahanmuuttajalapsi joutuu tasapainottelemaan kahden kulttuurin välillä, sillä usein lapsi omaksuu uuden ympäristönsä nopeammin kuin vanhempansa. Lapsi tarvitsee ympäristönsä tukea, jotta hän voi kokea monikulttuurisen taustansa positiivisena asiana. (Räty 2002, 163–164.)

Mielenkiintomme monikulttuurisuutta kohtaan heräsi jo opiskelujen alkuvaiheessa. Jokainen meistä on aiemmin kohdannut maahanmuuttajataustaisia lapsia työssä ja harjoitteluissa, ja olemme sen myötä alkaneet pohtia monikulttuurisuuden tuomia positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia lasten elämään. Olemme miettineet, kuinka oma asenteemme työntekijänä voi vaikuttaa lapsen kehitykseen ja hänen kokemukseensa omasta taustastaan. Olemme myös havahtuneet siihen negatiiviseen sävyyn ja ongelmien korostamiseen, joka maahanmuuttajuuteen yleensä liittyy. Siksi haluamme tuoda esille asian positiivisia puolia ja painottaa niitä myös

työssä maahanmuuttajalasten ja heidän perheidensä kanssa.

Maahanmuuttajuuteen liitetään usein negatiivisia asioita, kuten esimerkiksi syrjintä. Emme halua vähätellä ongelmia joita maahanmuuttajat joutuvat kohtaamaan tullessaan uuteen maahan, mutta haluamme katsoa aihetta positiivisesta näkökulmasta. Haluamme korostaa työssämme sitä, että lapsen monikulttuurisuus on rikkaus. Mielestämme on tärkeää tiedostaa, kuinka monikulttuurisuutta voi tukea ja korostaa voimavarana, eikä nähdä erilaisuutena ja ongelmien aiheuttajana.

Toiminnallinen opinnäytetyö on meille jokaiselle luonteva vaihtoehto. Olemme halunneet nähdä, kuinka maahanmuuttajatausta näkyy lasten toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Tavoitteena on ollut myös selvittää, kuinka lapsen kulttuuritausta näkyy hänen käyttäytymisessään, ja millä tavalla lapsi itse tuo sitä esille. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa emme halua korostaa erilaisuutta, vaan pyrkimyksenä on kohdata lapset lapsina ja kokea meidän kaikkien erilainen tausta positiivisena.

Järjestimme monikulttuurisen kesäkerhon lapsille kesällä 2006, jonka ideana oli nimenomaan tukea tavoitteitamme käytännössä. Tässä opinnäytetyöraportissa lukijalle selviää kuinka nämä ajatukset näkyvät toiminnassa, ja kuinka siinä onnistumme.

2 LAPSI MAAHANMUUTTAJANA

Maahanmuuttajaksi on määritelty henkilö, joka oleskelee Suomessa niin pysyvästi, että hänet on kirjattu väestörekisteriin (Ruottunen, Wacklin & Valtari 2004, 21).

Suomeen tulevista maahanmuuttajista suuri osa on lapsia. Lapset tulevat maahanamme sekä perheensä kanssa, että yksin. Erityisen paljon lapsia tulee Somaliasta, Irakista, Iranista, entisen Jugoslavian alueelta ja Vietnamista. Maahanmuuttajalapsi, myös Suomessa maahanmuuttajaperheeseen syntynyt, joutuu tasapainottelemaan kahden kulttuurin välissä. (Räty 2002, 163.)

Maahanmuuttajalapsi saattaa usein vaikuttaa sopeutuvan melko nopeasti uuteen kotimaahansa. Sen vuoksi saatetaan joissain tilanteissa jopa aliarvioida lapsen tuen tarvetta. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että lapsen elämäntilanne on muuttunut ja hän tarvitsee tukea siihen sopeutumiseen. Suomessa vakinaisesti asuva lapsi on oppivelvollinen. Valmistavan opetuksen aikana arvioidaan lapsen taitojen ja tietojen taso. Tarvittaessa lapsi sijoitetaan hänen ikätasoaan alemmalle luokalle, jotta tämä saisi riittävät edellytykset oppimiselle. Lapsella on oikeus saada tuettua suomen kielen opetusta, sekä oman äidinkielen opetusta. (Räty 2002, 147–148.)

2.1 Kantasuomalaiset ja uussuomalaiset?

Rädyn mukaan *maahanmuuttaja* on vakiintunut käsite, joka tarkoittaa Suomessa pysyvästi asuvaa ulkomaalaista. Jotta ulkomaalainen voi hakea Suomen kansalaisuutta hänen on täytettävä jokin tai jotkin seuraavista ehdoista: hän on asunut Suomessa pääsääntöisesti viimeiset viisi vuotta, on 18 vuotta täyttänyt, on suomalaisen kanssa aviossa sekä asunut Suomessa kaksi vuotta, on elänyt kunniallisesti, hänen ja hänen perheensä toimeentulo on turvattu ja hän osaa suomen tai ruotsin kieltä. Hakemuksen Suomen kansalaisuudesta käsittelee Ulkomaalaisvirasto. (Räty 2002, 13.)

Tuleeko maahanmuuttajasta sen jälkeen suomalainen, kun hän on hakenut Suomen kansalaisuutta? Se riippuu suomalaisuuden määritelmästä. Mikäli suomalaisuudella viitataan etniseen ryhmään, siihen kuuluvat pelkästään henkilöt, joiden vanhemmista vähintään toinen on suomalainen. Toisaalta, jos viitataan suomalaisessa yhteiskunnassa vakinaisesti eläviin ja toimiviin ihmisiin, voi suomalaiseksi tulla asettumalla maahan vakituisesti. (Räty 2002, 13.)

Lepolan väitöskirjassa (2000) ehdotetaan käytettäväksi Suomen kansalaisista termiä suomenmaalainen erotukseksi etnisistä suomalaisista. Kansalaisuuden saaneista maahanmuuttajista on käytetty myös termiä uussuomalainen (Räty 2002, 13). Mainittavaa on, että Helsingin Sanomien artikkelin mukaan moni maahanmuuttajanuori toivoi itsestään käytettävän uussuomalaisen käsitettä maahanmuuttajan sijaan (Venäläinen 2004). Tällä hetkellä käytössä oleva virallinen nimitys Suomen kansalaisille on kuitenkin suomalainen, joten maahanmuuttajastakin tulee suomalainen, kun hän on saanut Suomen kansalaisuuden (Räty 2002, 14).

Maahanmuuttajatausta ei välttämättä ajan kuluessa enää ole merkittävä tekijä perheen arjessa. Maahanmuuttaja-määrittely ja siihen liittyvä identiteetti ei välttämättä sovi heihin enää vuosien maassaolon jälkeen, eikä ainakaan määritä heidän identiteettiään yhtä voimakkaasti. Tausta ei vaikuta arjen hallintaan jos kielitaito on jo hallussa, ja yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta on riittävästi tietoa. (Alitolppa-Niitamo, Söderling & Fågel 2005, 11.)

2.2 Maahanmuuttajuuden vaikutus lapsen identiteetin kehitykseen

Maahanmuuttajan minäkuva voi horjua, jos uudessa ympäristössä arvot, uskomukset ja kieli ovat kovin erilaiset. Kielteisen minäkuvan voi kääntää myönteiseksi toimimalla ja tekemällä, kun tuntee onnistuvansa jossain, myös itseluottamus kasvaa. (Puusaari 1997, 22.) Identiteetin muodostumiseen vaikuttavat koti, ympäristö, kieli, historia, uskonto luonto ja perinteet, ja se muodostuu yksilön koko elämän ajan. Identiteetti on lapsen kokemus itsestään, omasta arvostaan sekä siitä miten ympäristö häneen suhtautuu. (Alitolppa-Niitamo 1994, 43.)

Maahanmuuttajan voi olla vaikea löytää identiteettiään uudessa ympäristössä. Ulkomaalaisuus alkaa määrittää identiteettiä, jos hänestä ei huomata muita määrittäviä tekijöitä, kuten erityistaitoja tai luonteenpiirteitä. Jokainen ihminen haluaa tulla nähdyksi kokonaisuutena. (Puusaari 1994, 21–22.) Maahanmuuton yhteydessä lapsen identiteetti joutuu koetukselle kun tuttu ympäristö muuttuu. Oman identiteetin säilyttäminen onkin tällöin usein hyvin vaikeaa, koska maahanmuuttajan identiteetti ei saa uudesta ympäristöstä tukea. (Alitolppa-Niitamo 1994, 43–44.)

Muuttaessaan pois kotimaastaan lapsi menettää kerralla kaikki peilikuvansa: Yhtäkkiä hänellä ei olekaan ympärillä niitä ihmisiä, jotka ovat toistaneet hänelle sitä kuvaa, johon hän on tottunut ja jollaiseksi hän itsensä kokee. Uudessa maassa hän huomaa, että kanssaihmiset määrittelevät hänet eri tavalla, ja pitävät häntä erilaisena kuin miksi hän itse itsensä kokee. Uudessa kotimaassa lapsi voi olla esimerkiksi ”pakolainen” tai ”kurdi” ja hänet määritellään ryhmän ominaisuuksien mukaan. Pakolaiset ovat tietynlaisia ja kurdit taas jonkinlaisia. Uuden ympäristön saneleman peilikuvan hyväksyminen on ainakin yhtäkkiä vaikeaa ja tuloksena on identiteettikriisi: maahanmuuttaja tulee epävarmaksi siitä kuka ja millainen hän on. (Alitolppa-Niitamo 1994, 41–43.)

Minun nimi ei ole pakolainen, minun nimi on Geele. Jos joku ymmärtää. Kaipaen sitä, kun Mogadishussa kaikki naapurit tuntevat minut Geelena. Jos mä menen jonnekin, ei kukaan sano mustaksi tai ulkomaalaiseksi; sisäisesti se vapauttaa. (Geele-poika, Rätty & Saari 1997, 27.)

Maahanmuuttajalapsen monikulttuurisen identiteetin kehitystä voidaan tukea avoimella kulttuurien arvostamisella. Lapsen sosiaalinen identiteetti hahmottuu tilanteissa, joissa lapsi kohdataan. Jos lapsi saavuttaa jollakin kyvyllään paikan sosiaalisessa ryhmässä, voi puutteisiin painottuva muuttajan identiteetti painua taka-alalle. (Mikkola 2001, 119–121.)

2.3 Berryn nelikenttäteoria

Liebkind käsittelee kirjassaan *Maahanmuuttajat – kulttuurien kohtaaminen Suomessa* (1994, 25) Berryn (1987) teoriaa akkulturaatiosta. Psykologisesta akkulturaatiosta puhutaan silloin, kun tarkoitetaan lapsen identiteetissä, arvoissa, käyttäytymisessä ja asenteissa tapahtuvia kulttuurien kohtaamisesta johtuvia muutoksia. Käytännössä kulttuurien kohdatessa toinen kulttuureista on hallitsevampi. Akkulturaatio on moniulotteinen prosessi, johon liittyy useita eri vaihtoehtoja.

Nelikenttäteoriassa Berry (1987) tarkastelee maahanmuuttajan suhdetta omaan kulttuuriin ja uuteen kulttuuriin. Hän muodostaa neljä mahdollista tapaa suhtautua uuteen yhteiskuntaan sen mukaan, kuinka tärkeänä maahanmuuttaja pitää oman identiteetin ja kulttuurin säilyttämistä suhteessa valtayhteisön ja oman yhteisön välisen ylläpidon tärkeyteen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 1994, 13.)

KAAVIO 1. Berryn nelikenttäteoria. (1987)

Tärkeää ylläpitää eri etnisten ryhmien välisiä suhteita	Kyllä	Integraatio/ sopeutuminen	Assimilaatio/ sulautuminen
	Ei	Separaatio/ eristäytyminen	Marginaalisaatio/ syrjäytyminen

(Räty 2002, 125.)

Nelikentän avulla voi arvioida sekä maahanmuuttajan omaa toimintaa ja tavoitteita, että yhteiskunnan toimintaa. *Integraatiota* on pidetty ihanteena, jossa maahanmuuttaja säilyttää oman kulttuurin ja pystyy myös toimimaan valtakulttuurin täysivaltaisena jäsenenä. Integraation suomenkielinen vastine on nykyään termi koutuminen, jossa korostetaan sekä maahanmuuttajan oman kulttuurin kunnioittamista että sopeutumista ympäröivään yhteiskuntaan. *Separaatio* vastaavasti tarkoittaa sitä jos maahanmuuttaja ei kykene luomaan yhteyttä ympäröivään yhteiskuntaan, vaan säilyttää ja ylläpitää ainoastaan omaa identiteettiään ja kulttuuriaan. (Räty 2002, 125–127.)

Assimilaatio tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja omaksuu uuden kulttuurin mahdollisimman nopeasti ja pyrkii elämässään toimimaan mahdollisimman paljon valtakulttuurin mukaisesti. *Marginaalisuus* on uhkana silloin, kun maahanmuuttaja ei pidä oman kulttuurinsa säilyttämistä tärkeänä eikä toisaalta kuitenkaan omaksu valtakulttuuriakaan. Tämän uhka on erityisesti nuorilla maahanmuuttajilla, jotka eivät omaksu vanhempiansa kulttuuria, eivätkä myöskään pääse valtakulttuurin jäseniksi. Marginalisoitumisen myötä esimerkiksi riski jäädä puolikieliseksi kasvaa, eli nuori ei hallitse omaa äidinkieltään eikä myöskään omaksu uuden kotimaansa kieltä. (Räty 2002, 125–127.)

3 MONIKULTTUURISUUS

Suomessa monikulttuurisuuden käsite on ollut käytössä jo 1990-luvulta alkaen, ja sitä on määritelty monin tavoin. Monikulttuurisuus on opetushallituksen luonnettimana kulttuurien kohtaamisen myötä syntyvä ennakkoluuloja purkava, ja erilaisuuden hyväksymistä lisäävä kokemus, joka rikastuttaa molempia osapuolia. Työministeriön määritelmän mukaan monikulttuurisuus on eri kulttuurien tasa-arvoista rinnakkaiselo. (Arvilommi 2005, 5.)

Mitä monikulttuurisemmaksi yhteiskuntamme muuttuu, sitä tärkeämpää on tutkia ja ymmärtää kulttuurien kohtaamisesta aiheutuvia ilmiöitä (Liebkind 1994, 9).

3.1 Monikulttuurisuuden haasteet

Uudessa elämäntilanteessa maahanmuuttaja kohtaa monia haasteita. Sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja uuteen ympäristöön on vain yksi osa maahanmuuttajan elämää. Siteet entiseen kotimaahan eivät katkea muuton myötä, vaan elämä on sekoitus menneisyyttä ja nykyisyyttä. Maahanmuuttaja ei myöskään sopeudu suoraan yhdeksi suomalaiseksi suomalaisten joukkoon, vaan yleensä hän sopeutuu ensin vähemmistöryhmäänsä ja sitä kautta osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Näin maahanmuuttaja elää tavallaan monessa eri maailmassa ja yhteisössä

yhtä aikaa. (Räty 2002, 108–109.) Maahanmuuttoon voi liittyä monia ongelmia, jotka vaikeuttavat maahanmuuttajan elämää. Kaikesta huolimatta hänen psyykinen tasapainonsa sekä toimintakykynsä voivat säilyä ennallaan. Myös henkilö, joka ei ole koskaan joutunut sopeutumaan uuteen kulttuuriin, voi kärsiä yhtä lailla samankaltaisista mielenterveyden ongelmista. (Alitolppa-Niitamo 1994, 46.)

3.1.1 Kahden kulttuurin välissä

Tullessaan uuteen kotimaahan maahanmuuttajalapsi perheineen on monien sopeutumishaasteiden edessä. Mitä kaukaisemmasta kulttuurista he tulevat, sitä vieraisempaa kaikki uudessa kotimaassa on. Tilanne on stressaava koko perheelle, vanhemmatkin saattavat tuntua lapsesta aivan eri ihmisiltä. (Pitkänen 1998, 10.) Maahanmuuttajat joutuvat kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa määrittelemään uudelleen omaa yksilöllisyyttään, suhdetta itseensä, etniseen ryhmäänsä, muihin etnisiin ryhmiin ja valtaväestöön (Liebkind 1994, 93).

Maahanmuuton myötä myös perheen sisäiset roolit muuttuvat. Perheen lapset saattavat haluta elää yhtä vapaasti ja itsenäisesti kuin muut nuoret Suomessa. (Räty 2002, 113). Lapset joutuvat tasapainottelemaan lähtömaan kulttuurin ja suomalaisen kulttuurin välissä (Räty 2002, 163). Totutut lasten kasvatuseriaatteen saattavat poiketa kotimaan käytännöistä, ja lapsesta voi tuntua, että vanhemmat elävät vanhan kulttuurinsa vankeina (Puusaari 1994, 12).

Lapset puolestaan voivat tuntea kuuluvansa kahteen kulttuuriin samanaikaisesti, jolloin puhutaan bikultturaalisuudesta. Tällöin hän on hyväksynyt molemmat kulttuurit, ja pystyy elämään yhteiskunnassa joustavasti ilman suurempia vaikeuksia. Maahanmuuttajalapsen sopeutumiseen voimakkaasti vaikuttava tekijä on ikä, ja kehityskausi, jossa lapsi on muuttaessaan uuden kulttuurin keskelle. Suurimmat ongelmat syntyvät yleensä puberteetti-iässä, jolloin nuori etsii itseään ja persoonallisuuttaan. Mitä pienempi lapsi on, sitä helpompi hänen on sopeutua uuteen kulttuuriin. (Pitkänen 1998, 36–37.)

Sopeutuakseen uuteen kulttuurin maahanmuuttaja tarvitsee yhteiskunnan tukea, josta esimerkkinä käytämme Lahden kaupungin Latu maahanmuuttajille – projektia. Vuonna 2000 alkaneen, ja vuoteen 2006 saakka kestävä projektin tarkoituksena on ollut kokeilla ja kehittää kotoutumisen eri malleja. Projektissa syvennytään yksilötason kotoutumisprosessiin. Tämä on ollut mahdollista, koska Lahteen tulleiden maahanmuuttajien lukumäärä on ollut suhteellisen pieni. Hankkeen tavoitteena on muun muassa parantaa maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksia, lisätä maahanmuuttajien osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä kehittää uusia pysyviä tukimuotoja ja toimintamalleja. Hanke on toteutunut tähän mennessä odotettua paremmin. Saadun tiedon pohjalta on hyvä kehittää Lahden kaupungin omaa kotouttamisohjelmaa. (Kivi 2004.)

3.1.2 Kulttuurisokin vaikutus sopeutumiseen

Uuteen ympäristöön sopeutuminen on vaiheittainen prosessi, jota kutsutaan kulttuurisokiksi. Sen vaiheiden kesto vaihtelee yksilöllisesti, ja myös reaktioiden voimakkuus vaihtelee. Joku käy kriisiä läpi koko elämänsä, joku taas vain muuttaman kuukauden. (Räty 2002, 120.)

Kulttuurisokki voidaan jakaa neljään vaiheeseen. Ensimmäistä vaihetta kutsutaan kuherruskuukaudeksi. Tässä vaiheessa ihminen on innostunut kaikesta uudesta, mutta on myös tietoinen kanssakäymistä rajoittavista kulttuurieroista. Hän uskoo mahdollisuuksiinsa uudessa maassa ja myös uskoo oppivansa kielen nopeasti. Seuraava vaihe on nimeltään torjuntavaihe, jossa ihminen suhtautuu vihamielisesti uuteen kulttuuriin. Hän turhautuu uuden elämän aloittamisen hankaluudesta, ylihailee omaa kulttuuriaan ja turvautuu siihen. Pienetkin vastoinkäymiset aiheuttavat voimakkaita reaktioita, mikä johtuu kasautuneista negatiivisista kokemuksista. Tämä reaktio saattaa tulla yllättävässä vaiheessa, silloin kun ulkopuolisen silmin asiat ovat jo hyvin. Osittainen syy torjuntavaiheeseen on kun maahanmuuttaja alkaa tajuta oman tilanteensa pysyvyyden. (Räty 2002, 120–121.)

Tasapainonhakuvaiheessa ihminen hyväksyy uuden tilanteensa tosiasiat, sen antamat mahdollisuudet ja rajoitukset. Tunteet eivät ole enää niin yksipuoleisen negatiivisia tai positiivisia kuin reaktiovaiheessa. Useamman kulttuurin hallintavaiheessa ihminen on omaksunut kahden kulttuurin kielen, tavat ja arvot, sekä osaa tasapainottaa elämänsä kahden kulttuurin välissä. (Räty 2002, 120–121.)

Kulttuurisokkiin vaikuttavat myös henkilön persoonallisuus ja uusi ympäristö. Jos maahanmuuttaja kokee olonsa tervetulleeksi, ja ympäristö tukee häntä kotoutumisprosessissa, on hänen helpompi sopeutua kuin välinpitämättömään ja vihamieliseen ympäristöön. Sen lisäksi yksilön avoin ja joustava persoonallisuus voi helpottaa sopeutumista. (Räty 2002, 120–121.)

3.1.3 Kielitaidon merkitys

Tärkeä osa uutta kulttuuria on kieli. Maahanmuuttajan tulee osata kieltä voidakseen osallistua ympäröivään yhteiskuntaan. (Räty 2002, 154.) Lapsi oppii uuden kielen nopeammin kuin vanhemmat. Hän saattaa joutua toimimaan tulkkina vanhemmilleen, tai ottamaan liian paljon vastuuta perheen asioiden hoitajana. (Pitkänen 1998, 10.) Hän voi joutua neuvomaan vanhempiaan arkipäiväisissä asioissa. Hän saattaa joutua kantamaan raskaampaa vastuuta perheen asioiden hoitamisesta, kuin jaksaisikaan. (Puusaari 1994, 12.)

Kielen oppiminen tapahtuu askelittain omalla painollaan, välillä edistyen nopeammin, välillä hitaammin. Jossakin vaiheessa lapsi saattaa kieltäytyä puhumasta tai edes kuuntelemasta. (Puusaari 1994, 15.) 8-11-vuotiaat lapset oppivat nopeimmin uuden kielen. Heiltä kuluu 2-5 vuotta oman ikäluokkansa kielitaidon tason saavuttamiseen. 5-7-vuotiaat tarvitsevat siihen 3-8 vuotta ja 12–15-vuotiaat peräti 6-8 vuotta. Voidaan siis sanoa, ettei kukaan opi kieltä alle kahdessa vuodessa. Kielen oppiminen on siis hidas prosessi. (Pitkänen 1998, 9.)

Sosiaalisen kielitaidon lapsi puolestaan oppii nopeasti, hän puhuu sujuvasti ja ääntää sanat oikein (Räty 2002, 159). Lapsen kehitystä tukee kahden kielen puhuminen, samalla se auttaa häntä kotiutumaan uuteen maahan (Puusaari 1994, 16).

Usein ennako-oletuksena pidetään, että ulkomaalaisen näköistä tai kieltä puutteellisesti puhuvaa ei voida ymmärtää. Maahanmuuttajalta ei edes kysytä, tai hänen puolestaan vastataan, ennen kuin hän edes ehtii avaamaan suutaan. Arvellaan, ettei hän kuitenkaan ymmärtäisi. Kommunikaation onnistuminen riippuu siis sekä viestin lähettäjistä että sen vastaanottajasta. (Alitolppa-Niitamo 1994, 38–39.)

3.1.4 Lapsen ikävä

Tullessaan uuteen maahan lapsi kaipaa ja ikävöi kotimaataan ja sinne jääneitä ihmisiä ja asioita. Vaikka lapsen on vaikea käsitellä ystävien, sukulaisten ja ympäristön menetyksen aiheuttamaa surua, se on silti tärkeää. (Pitkänen 1998, 47.) Perheen merkitys on monissa muissa kulttuureissa erilainen kuin länsimaisessa. Lapsen identiteetti on vahvasti sidoksissa siihen perheyhteisöön, johon hän kuuluu. Tällöin ilman perhettä saapunut maahanmuuttajalapsi pitää perheen puuttumista voimakkaana menetyksenä sekä tuntee, että tärkeä osa hänestä itsestään puuttuu. Lapsi kokee usein voimakasta surua ja ikävää, tai myös syyllisyyttä siitä, että hänelle tärkeät ihmiset ovat jääneet entiseen kotimaahan. Läheiset ja tärkeät ihmiset elävät voimakkaasti lapsen mielessä. (Alitolppa-Niitamo 1994, 52–53.)

Suomeen pakolaisina tulleet joutuvat elämään pitkiä aikoja ilman yhteyttä sukulaisiinsa ja perheisiinsä. Perheen ilot ja surut, syntymät, kuolema ja juhlapäivät joudutaan seuraamaan sivusta. Kukaan maahanmuuttaja ei pysty ottamaan koko lähiyhteisöään mukaan muuttaessaan uuteen maahan. Perhettä, sukua, ystäviä ja tuttavuuksia jää kotimaahan. Kaipauksesta tulee osa arkea. (Räty 2002, 110.)

Uuteen maahan tuleminen on vaikeinta lapsille, jotka tulevat ilman vanhempiaan. Elämä ilman perhettä tuntuu yksinäiseltä ja turvattomalta. Ilman huoltajaa tulleen pakolaislapsen hyvinvoinnista puhuttaessa on otettava huomioon maahantuloa edeltävät traumaattiset kokemukset, matkan kokemukset sekä vaikutus, ja olosuhteet uudessa maassa. Lapset ja nuoret voivat kärsiä psykosomaattisista oireista: keskittymisvaikeuksista, unettomuudesta, painajaisista, syömishäiriöistä, masentuneisuudesta ja aggressiivisuudesta. (Helander & Mikkonen 2002, 104–106.)

Kun ajattelen vanhempiani, tuntuu epäreilulta, ettei ne voi olla täällä. Miksi niitä ei päästetä tänne? On kova ikävä. Silloin kun tapahtuu epäreiluja juttuja, mä kaipaen erityisesti mun vanhempia. (Tyttö, Helander & Mikkonen 2002, 105.)

3.1.5 Rasismien vaikutukset

Rasismi on jonkin etnisen ryhmän asettamista eriarvoiseen asemaan suhteessa toiseen etniseen ryhmään. Perinteisimmässä merkityksessä rasismi on ideologia tai teoria, jonka mukaan ihmiset voidaan jakaa syntyperänsä perusteella eriarvoisiin rotuihin. Puhekielessä rasismilla tarkoitetaan usein mitä tahansa syrjintää, ennakkoluuloisuutta tai suvaitsemattomuutta. Rasismi voi perustua jonkin rodun tyypillisiin periytyviin ja muuttumattomiin ominaisuuksiin, mutta myös kulttuuriin erilaisuuteen. Lisäksi ihminen voi kohdata syrjintää esimerkiksi ikänsä, sukupuolensa, syntyperänsä tai maailmankatsomuksensa vuoksi. (Räty 2002, 188–189.)

Koulukiusaaminen on yksi rasismien pahimmista muodoista, joita lapsi joutuu kohtaamaan. Usein kiusaamisen kohde on lapsi, jonka keinot puolustaa itseään ovat vähäiset. Kiusaamisen syyksi kelpaa lähes mikä tahansa piirre, erilaisuus, ulkoinen olemus jne. On siis monia syitä, joita kiusaaja voi nostaa rassistisen ajattelun perustaksi. Malli tällaiseen käytökseen on voitu saada kavereilta, joukkotiedotuksesta tai mahdollisesti kotoa. (Wahlström 1996, 92.)

Helanderin ja Mikkosen (2002, 101) tutkimuksessa haastatellut maahanmuuttajanuoret kokivat että ennakkoluulot ja syrjintä olivat osa heidän arkeaan. Nämä kielteiset kokemukset vaikuttivat heidän suhteisiinsa suomalaisiin. Joidenkin nuorten oli vaikea luottaa suomalaisiin nähtyään miten epäluuloisesti jotkut suomalaiset olivat heitä kohtaan käyttäytyneet. Nuoret, jotka olivat tottuneet rasismiin, alkoivat tulkita vastoinkäymisiään rasismista johtuviksi, rasismi saatettiin vetää mukaan kaikkiin asioihin. Tutkimuksessa haastatellut nuoret reagoivat kohtaamaansa rasismiin eri tavoin. Jotkut yrittivät olla välittämättä siitä, jotkut ahdistuivat ja masentuivat ja osa ajautui tappeluihin ja ongelmiin. (Helander & Mikkonen 2002, 103.)

Olen kuullut, pojat sanoivat minulle, että suomalaiset ovat rasisteja, ja sanoivat, että suomalaiset eivät tykkää ulkomaalaisista. Mutta minä en usko sitä. Mutta minä en usko sitä, koska koulussa kun minä näen, ihan mukavat opettajat ja täällä hyvät työntekijät. Ja minulla on tosi mukava ystäväperhe. Siksi minä en usko. (Nuori nainen, Helander & Mikkonen 2002, 102.)

Magdalena Jaakkolan työpoliittisen tutkimuksen, Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987- 2003 tulokset osoittavat, että suhtautuminen ulkomaalaisten maahanmuuttoon on muuttunut myönteisemmäksi. Kielteiset asenteet pakolaisia kohtaan olivat vähentyneet ja jopa puolet suomalaisista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan entistä enemmän ulkomaalaisia ”osajia”. Tämä asenneilmapiirin myönteistyminen helpottanee ulkomaalaisten maahanmuuttoa, sekä viihtymistä Suomessa. (Jaakkola 2005.)

3.2 Monikulttuurisuus voimavarana

Kasvaessaan maahanmuuttajalapsi saa pienestä pitäen kosketuksen monikulttuurisuuteen ja – kielisyyteen. Tämä tulisi nähdä ja kokea rikkautena. Jotta lapsi voi kokea kaksikulttuurisen taustansa rikkautena, tulee myös ympäristön arvostaa sitä. Lapsi tarvitsee aikuisen tukea pystyäkseen ymmärtämään taustansa arvon. (Räty 2002, 163.)

3.2.1 Oman kulttuurin merkitys

Kulttuuri on perustava osa ihmisenä olemisen kokonaisuutta (Pitkänen 1998, 82). Jokainen muualta tullut kansalainen, maahanmuuttaja, edustaa omaa kulttuuriaan, ja huolimatta siitä, että Suomi on uusi kotimaa, todellinen koti on oma kulttuuri. Suomi on kuitenkin yksi Euroopan yksikulttuurisempia maita, joten jos ajatellaan eri kulttuurien tuomaa rikkautta, maamme on köyhä. (Pitkänen 1998, 12.)

Kulttuuri antaa ihmiselle minä-tunteen, identiteetin, arvot, etiikan, asenteen, tiedot, toimintamallit, maailmankuvan ja elämäntavan. Oman kulttuuri-identiteetin säilyttämistä voidaan pitää äärimmäisen tärkeänä asiana. Kulttuuri-identiteetillä tarkoitetaan ihmisen omaa käsitystä siitä, kuka hän on. Kulttuuri muovaa minäkuvaa, ja maailmankuvaa. Sen taustalla on yksilön käsitys perheestään, omista juuristaan. Kulttuuri-identiteetin muodostuminen kestää läpi koko elämän, sillä se muuttuu koko ajan kokemusten myötä. (Wahlström 1996, 82.)

Lapsi ei synny valmiina johonkin kulttuuriin, vaan hänen identiteettinsä muodostuu useiden kokemusten kautta. Esikouluikäinen luo käsityksen kotimaastaan ja omasta kansastaan vertailemalla niitä vieraisiin paikkoihin ja ulkomaalaisiin. Pienet lapset erottelevat ihmisiä selkeiden ulkonaisten erojen perusteella. Jo kolmevuotiaana lapsi osaa luokitella itsensä omaan rotuunsa kuuluvaksi, ja jo kaksi vuotta vanha lapsi muodostaa ennakkoluuloisen stereotyyppisen mielikuvan eri etnisistä ryhmistä. Kulttuuri-identiteetin muotoutumiseen vaikuttavat ratkaisevasti erilaiset sosiaaliset kokemukset. (Wahlström 1996, 83.)

Vähemmistöryhmään kuuluvalla lapsella on oikeus kasvaa sekä oman kulttuuriyhteisönsä, että suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi. Kulttuuria on kaikki, minkä keskellä lapsi elää ja toimii jokapäiväisessä elämässään. (Pitkänen 1998, 33.) Kun lapsen identiteetti monikulttuuristuu, se vahventaa hänen tiedostumistaan. Tällainen monikulttuurinen persoona on siten yhteisölleen arvokas voimavara. (Mikkola 2001, 122.)

*Itse asiassa mä ite oon muuttunut aika, liian paljon. Elikä jos mä puhun oma äidinkieli, joskus mä puhun äidin kanssa. Mä voin sanoa: En varmasti ikinä unohda mun oma äidinkieli. Mutta jotkut sanat mä unohdan. Ja kyllä se kulttuuri muuttaa ihmistä. Jos muutama vuotta mä asun Suomessa, varmasti ihan erilainen kuin nyt.
-- Varmasti se muuttaa hänellä ajatus. Päässä tulee joku muu ajatus.
(Nuori mies, Helander & Mikkonen 2002, 71.)*

Oma etninen ryhmä on kokonaisuudessaan maahanmuuttajalle tärkeä sosiaalinen verkosto. Kauemmin maassa olleet ovat uudelle tulijalle hyvä tuki ja turva. He ovat jo omakohtaisesti kokeneet maahanmuuton ongelmat, ja voivat omalla kielellään kertoa uuden kotimaan tavoista ja toiminnasta. Omassa etnisessä ryhmässä voi puhua omaa äidinkieltään, eikä tarvitse selitellä olemassaoloaan. Ihmisillä on samoja kokemuksia ja sama kulttuuri. (Räty 2002, 112)

3.2.2 Kaksikielisyyden antamat mahdollisuudet

Maahanmuuttajan kulttuuriperinnöstä tärkein on oma äidinkieli. Oman kielen ja kulttuurin parissa lepää, viihtyy ja latautuu. Siksi maahanmuuttajalapsen oman kielen käyttämistä ja puhumista tulee tukea esimerkiksi kirjojen, lehtien ja musiikin avulla. Ilman oman kielen taitoja lapsi ei opi vierastakaan kieltä. (Puusaari 1994, 19.)

Tuija Lehtinen on kartoittanut toimintatutkimuksen Oppia kieli kaikki, avulla maahanmuuttajalasten suomen kielen kehitystä ja kaksikielisyyden ilmenemistä. Vuosina 2000–2001 tutkija seurasi 20 maahanmuuttajalapsen kielellisten taitojen kehitystä. Tutkimuksen mukaan näyttäisi siltä, että jos lapsella ei ole mahdollisuutta oman äidinkielen opetukseen, hän edistyy heikosti myös suomen kielen oppimisessa. (Lehtinen 2002.)

Äidinkielellä onnistuvat sanaleikit ja leikinlasku. Sillä tavoitetaan huumori, ironia ja muodollisuus. Sen avulla pystyy parhaiten nauttimaan esimerkiksi teatterista ja lukemisesta. Se on side omiin juuriin: vanhempiin, isovanhempiin, kotimaahan. Lapselle luetaan satuja ja loruja omalla äidinkielellä, ja sen avulla käydään keskusteluja vanhempien kanssa. (Räty 2002, 154–155.)

Maahanmuuttajalapsen oman kielen hallinta helpottaa suomen kielen ja muiden koulussa opetettavien aineiden opiskelua ja omaksumista. Omalla kielellä on lisäksi emotionaalista merkitystä. Kieli on tuntemisen ja ajattelun väline, jolla lapsi ilmaisee tunteitaan. Oma kieli on tärkeää ihmisen kokonaispersoonallisen kehityksen kannalta. Huono kielitaito murentaa lapsen itsetuntoa. Sekä oman äidinkielen, että uuden kotimaan kielen tukeminen on lapselle tärkeää, jottei hänestä tulisi puolikielinen. Puolikielinen tarkoittaa, ettei lapsi ole omaksunut omaa äidinkieltään, eikä myöskään uuden maan kieltä. Puolikielisyys uhkaa lapsen minäkuvan muodostumista sekä hänen asemaansa yhteiskunnassa, ja vaikuttaa lisäksi lapsen itsetunnon, identiteetin ja mentaliteetin kehittymiseen. (Pitkänen 1998, 35.)

Lapsen oman kielen ja kulttuurin merkitys on huomioitava suunniteltaessa toimintaa maahanmuuttajalapselle. Tavoitteena on lapsen itsetunnon ja identiteetin vahvistaminen, jotta hän pystyy ja rohkenee ilmaisemaan itseään sekä vaalimaan perinteitään. (Pitkänen 1998, 33.)

3.2.3 Erilaisuus on rikkautta

Monikulttuuristuvassa Suomessa ei voi heti olettaa erinäköisen ihmisen olevan ulkomaalainen. Jos henkilö on asunut vuosikautia Suomessa, tarvitseeko hänen enää selittää kenellekään, miksi on tullut? Eikö hänelläkin olisi oikeus olla vain suomalainen? Entä mihin etniseen ryhmään kuuluu lapsi, jonka toinen vanhemmista on suomalainen ja toinen maahanmuuttaja? Ihmisten määrittely tiettyyn etniseen ryhmään kuuluvaksi vaikeutuu, mutta onko siihen tarvittakaan. (Räty 2002, 14.)

Pitkäsen (1997, 69) mukaan erilaisuuden pelko on inhimillistä. Jokainen haluaa elää turvallisessa maailmassa. Ihmiset kaipaavat ennustettavuutta ja järjestystä elämäänsä. Epävarmuus koetaan siten epämiellyttäväksi uhaksi. Suvaitsemattomuus perustuu usein juuri pelolle ja epävarmuudelle taloudellisesta selviytymisestä. Taloudellisesti heikossa asemassa olevat ihmiset, esimerkiksi työttömät, ottaisivat pakolaisia Suomeen entistä vähemmän.

Rädyn (2002, 39–40) mukaan maahanmuuttajat kuitenkin tuovat mukanaan kulttuurien tuntemusta ja kielitaitoa ja rikastuttavat siten yhteiskuntaa. Erilaiset näkökulmat hyödyttävät myös talouselämässä ja monipuolistavat palveluja. Suomen ikärakenteen muuttuessa eläkeläispainotteisemmaksi, maahanmuuttajat ovat valmista työvoimaa.

Erilaisuus on elämää rikastuttava asia. Homogeenisessa ryhmässä, jossa kaikki ovat samanlaisia ja ajattelevat samoin, ei ole jännitettä eikä siinä myöskään tapahdu kehitystä. Suvaitsemattomuus on siis myös yhteisön kannalta ongelmallinen asia. (Pitkänen 1997, 69.)

Tarvitsemme erilaisuutta ihmisten kesken. Kulttuurien monimuotoisuuden tuhoutuminen on uhka ihmiskunnalle. Ihminen voi olla yhtä aikaa maailmankansalainen ja oman maansa kansalainen. Olemme kaikki samanlaisia vaikka ulkoiset erot voivat vaikuttaa suurilta. (Wahlström 1997, 97–100.)

Wilskan (2005) Erilaiset ja samanlaiset Nuorisobarometri tutkimuksessa pääteemoina olivat erilaisuus ja erottuminen. Erottautumiseen liittyviä aiheita nuorten keskuudessa olivat mm. ulkonäön merkitys ja elämäntavoitteet. Erilaisuutta tutkittiin kartoittamalla nuorten asenteita maahanmuuttajia ja monikulttuurisuutta kohtaan. Tutkimuksessa haastateltiin vuonna 2005 puhelimitse 1 900 suomenkielistä ja 500 ruotsinkielistä 15–29-vuotiasta nuorta. Tarkoituksena oli selvittää mitkä asiat yhdistävät, ja mitkä erottelevat nuoria, sekä esimerkiksi mikä on ulkonäön merkitys kulttuurissamme, millaisia ”erilaisuuden asteita” maahanmuuttajat edustavat, ja ovatko ovet kansainvälistymiseen avoinna molempiin suuntiin.

Tulokset tutkimuksesta vahvistivat aiempia oletuksia erilaisuuden kokemisesta sekä toisaalta myös yllättivät. Aineiston perusteella nykynuorten minäkuva ja arvomaailma rakentuvat monista ja huonosti yhteensopivista palasista. Usealle erilaisuus ja erottautuminen olivat myönteinen ja haasteellinen asia, toisilla se taas herättää pelkoa ja epävarmuutta. Asenteiden muovautumisessa nuorten oma sosiaalinen sekä taloudellinen asema yhteiskunnassa tuntuivat saavan yhä suuremman roolin. (Wilska 2005.)

4 TYÖ MAAHANMUUTTAJALAPSEN KANSSA

Maahanmuuttajan arki suomalaisessa yhteiskunnassa on monimutkaista. Elämän kaikilla osa-alueilla mahdollisesti ilmenevien ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan ihminen, joka tekee työtä maahanmuuttajan kanssa arjessa. Työntekijän tulee huomioida asiakkaan moninaiset tarpeet ja lain puitteissa sekä oman ammatillisen osaamisensa tuella pyrkiä auttamaan häntä. (Alitolppa-Niitamo & Söderling & Fågel 2005, 108.)

Mitä siis maahanmuuttajalasten kanssa työtä tekevältä vaaditaan? Tärkeintä on oma asenne. Jos työntekijä kokee lapsen taakaksi ja rasitukseksi, se heijastuu hänen tapansa kommunikoida lapsen kanssa. Sanaton viestintä, ilmeet ja eleet kertovat totuuden. Positiivisen asenteen luominen uutta ja erilaista kohtaan alkaa työntekijästä ja siitä, että hän tuntee itsensä. Hän tuntee omat juurensa ja taustansa, hyvät puolensa ja heikkoutensa, sekä tiedostaa arvonsa ja kulttuurisen itsetuntonsa. Työntekijä tarvitsee työssään viisautta, kypsyyttä ja kykyä aistia erilaisia tilanteita. (Pitkänen 1998, 12.)

Työ maahanmuuttajien kanssa on kuin matka: se avaa uusia näköaloja ja tuo maailman ja sen moninaisuuden meitä lähelle
(Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 110)

4.1 Kulttuurien tuntemus

Ennen kuin voi täysin ymmärtää, millaisille kulttuurisille käsityksille maahanmuuttajalapsen käyttäytyminen ja ajattelu perustuvat, on lapsen kanssa työskentelevän tiedostettava omat kulttuuriset asenteensa, traditionsa, ihanteensa ja norminsa. Kaikkien maailmankuva ei ole samanlainen. (Alitolppa-Niitamo 1994, 168.) Maahanmuuttajalapsen kanssa työskenneltäessä on hyvä tietää lapsen kulttuurisista toimintatavoista sekä arvostaa niitä. Muuten työntekijä saattaa tahtomattaan loukata lasta syvästi ja tuhota näin hyvin alkaneen yhteistyön. (Wahlström 1996, 160.)

Pitkäsen (1998, 33) mukaan tavat, perinteet, uskonnolliset ja eettiset käsitykset voivat eri kulttuureista tulleilla lapsilla olla hyvin erilaisia. Kulttuuritietoisella työntekijällä on tietoa eri etnisten ryhmien historiasta, kulttuurisista arvoista, normeista ja elämäntyyleistä. Hän on kiinnostunut eri kulttuureista ja haluaa oppia niistä lisää. Hän arvostaa ja kunnioittaa erilaisuutta. (Alitolppa-Niitamo 1994, 168–169.)

4.2 Lapsen itsetunnon tukeminen

Itsetunto on tyytyväisyyttä itseä kohtaan, oman persoonan ja yritysten arvostamista sekä luottamusta omiin mahdollisuuksiin. Reasonerin ja Borban mallin mukaan itsetunto rakentuu viidestä osa-alueesta, joita itsetunnon tukija voi lapsen kanssa työskennellessään korostaa ja vahvistaa. Näitä vahvistettavia itsetunnon ulottuvuuksia ovat turvallisuus, itsensä tiedostaminen, yhteen kuulumisuus, tavoitetietoisuus ja pätevyys. (Mikkola 2001, 64–65.)

Itsetuntoon liittyy myös itsearvostus. Ihminen arvostaa itseään vikoineen ja hyveineen. Itsetuntoon liittyy myös tunne omasta arvosta, tunnepitoisista suhtautumisista muiden arviointeihin omasta itsestä sekä tiedollisia arviointeja omasta olemuksesta, kyvyistä ja aikaansaannoksista. Lapsuuden ja kouluiän negatiiviset kokemukset voivat vaikuttaa pitkälle aikuisuuteen. (Kalliopuska 1995, 89–90.)

Eira Korpinen (1990) on antanut opettajille ohjeet, joiden mukaan lapsen itsetuntoa voi vahvistaa. Niitä voi tällä tavoin muokattuna soveltaa myös missä tahansa muussa aikuinen - lapsi - kontaktissa:

- anna lapsen kokea, että aikuinen tukee häntä
- anna lapsen tuntea olevansa vastuullinen ihminen
- anna lapsen tuntea itsensä pystyväksi
- opeta lasta asettamaan realistiset tavoitteet
- auta lasta arvioimaan itseään realistisesti
- kannusta realistista itsekiitosta.

Kannustava, sosiaalista lämpöä sisältävä, luovuutta ja itsenäisyyttä tukeva ilmapiiri vahvistaa lapsen itsetuntoa sekä minäkäsitystä. Kun lapsen kanssa toimiva aikuinen omaa myönteisen minäkäsityksen, hänen on helpompi luoda salliva ja hyväksyvä ilmapiiri. (Wahlström 1996, 80.)

Liisa Keltikangas-Järvinen (2000) erottaa annetun ja hankitun itsetunnon. Annettu itsetunto kehittyy sen mukaan millaista hoivaa ja kiitosta sekä hyväksyntää lapsi saa läheisiltään riippumatta suorituksistaan. Lapselle on hyvin tärkeää tietoisuus siitä, että on ihmisiä, jotka hyväksyvät ja arvostavat häntä vain hänen itsensä takia. Hankittu itsetunto kehittyy sen mukaan, miten paljon onnistumisen kokemuksia lapsella on. Lapsen tulee saada kokea osaamisen riemua, paljon annettua kiitosta ja vähän arvostelua. Lapsen itsetuntoa vahvistaa pettymyksen yhteydessä annettu lohdutus. On tärkeää, että lapsi tiedostaa muiden ihmisten hyväksyvän hänet, vaikka hän tuntisi itsensä kurjaksi. (Keltikangas-Järvinen 2000; ks. myös Pulkkinen 2002.)

Spektri 2/2004 lehdessä esiteltiin vantaalaista Rohkeat lapset – projektia, jossa oli mukana eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia. Projektin tarkoituksena oli tukea kouluikäisten maahanmuuttajalasten psyykkistä selviytymistä, sekä etsiä uusia toimintamalleja kotouttamiseen. Mukana olleet lapset ja nuoret opettelivat rohkeutta sanataiteen, kuvataiteen, musiikin, tanssin, sirkuksen ja seikkailun keinoin.

Taiteen uskotaan vahvistavan minuutta ja vahvan identiteetin tekevän ihmisestä rohkeamman ja vastustuskykyisemmän esim. syrjintää kohtaan. (Hohteri 2004, 22.)

4.3 Lapsen sosiaalisen vuorovaikutuksen tukeminen

Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tarvittavista taidoista suuri osa opitaan lapsuuden toverisuhteista. Vuorovaikutuksessa ikätoveriensa kanssa lapsi luo merkityksiä ja rakentaa sosiaalista ymmärrystä. Sosiaaliset suhteet ovat merkityksellisiä tulevien vuorovaikutustaitojen kannalta. (Lyytinen & Korkiakangas & Lyytinen 1998, 122.) Lapset oppivat sosiaalisia taitoja aikuisilta ja lapsilta. He sananmukaisesti ottavat oppia toisilta, jäljittelevät toisen käyttäytymistä ja hyväksyvät kokeiltavaksi käyttäytymistavakseen sen, joka tuntuu hyvältä ja toisten hyväksymältä. (Kalliopuska 1995, 8.)

Lapsen vuorovaikutuksen tukeminen on tärkeää, koska lapsen ollessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa, hän oppii ymmärtämään ja hallitsemaan omia tunteitaan, sekä ymmärtämään toisten tunteita. Tällöin lapsi oppii myös sovittamaan omia tarpeitaan toisten lasten tarpeisiin. (Pulkkinen 2002, 113.)

Lasta tulee tukea avoimeen kommunikaatioon. Kommunikaation ollessa avointa, rehellistä ja vilpitöntä, yksilö pystyy ilmaisemaan itseään vapaasti tarvitsematta peitellä aikomuksiaan. Vuorovaikutuksessa asioita ilmaistaan suullisesti ja eleillä. (Kalliopuska 1994.)

Jokainen ihminen kuuluu johonkin yhteisöön. Yhdessä elämisen ja toimimisen edellytyksenä on yhteistyö. Arvojen ja mielipiteiden eroista huolimatta on kyettävä toimimaan yhdessä ja ymmärrettävä monia näkökulmia. (Pitkänen 1998, 64.) Sosiaalinen tuki voi vähentää stressaavasta elämänmuutoksesta mahdollisesti aiheutuvia psyykkisiä ongelmia. Yksilö kokee, että hänestä välitetään ja häntä arvostetaan. (Alitolppa-Niitamo 1994, 184.)

4.4 Suvaitsevuuteen kasvattaminen

Oli pimeä, sateinen syyskuun aamu. Olin juuri tarjoilemassa lapsille aamupalaa, kun kuusivuotias pellavapäinen Eino karjaisi ”Mustalaiset tuloo!” Poika oli pannut merkille, että ryhmäämme kuuluvat veljekset Ahmed ja Said olivat saapuneet paikalle. Hölmistyneenä ja vihaisena vedin pari kertaa syvään henkeä ennen kuin tiuskaisin, että ensinnäkään Ahmed ja Said eivät ole mustalaisia, toiseksi mahtaisi tuntua ikävältä tulla päiväkotiin, jos sinulle tuolla tavalla huudeltaisiin.- - (Lappalainen 2006, 1.)

Kansainvälistyvässä maailmassa kohtaamme erilaisuutta yhä useammin, joten sen hyväksyminen ja suvaitsevuus ovat ihmiskunnan selviytymisen kannalta välttämättömiä. (Wahlström 1996, 102.) Pitkäsen (1997, 63) mukaan suvaitsevuus on toisen ihmisen kohtelemista hänen ihmisarvoaan kunnioittaen. Siinä ei ole kyse minkä tahansa suvaitsemisesta eli välinpitämättömyydestä (Wahlström 1996, 104). Suvaitsevuuskasvatuksessa olennaista on osallistuva, kokemuksellinen oppiminen (Pitkänen 1998, 66).

Suvaitsevuuskasvatuksen tavoitteena on pyrkiä kehittämään ihmisen kykyä kunnioittaa ja hyväksyä erilaisuutta sekä vähentää ennakkoluuloja. Allportin (1988) mukaan ennakkoluuloisuutta vähentävät seuraavat tekijät:

- todellinen tuttavuus
- yhteiset tavoitteet
- kohdehenkilön samantasoinen tai ylempi sosiaalinen asema
- ammatilliset kontaktit
- yhteisasuminen (Wahlström 1996, 105).

Ennakkoluulot vähenevät kun enemmistö- ja vähemmistöryhmien ihmiset ovat samanarvoisessa kontaktissa keskenään. Yhteinen päämäärä toiminnalle vahvistaa tätä vaikutusta. Kontaktia on myös tuettava erilaisilla tukitoimenpiteillä. Ennakkoluuloja heikentävä vaikutus on suurempi, jos toiminnan ohessa toimijat havaitsevat yhteisiä mielenkiinnon kohteita ja siten yhteisen ihmisyytensä. (Allport 1988, Wahlströmin 1996, 105 mukaan.)

Sirpa Lappalainen selvittää tuoreessa tutkimuksessaan, Kansallisuus, etnisyys ja sukupuoli lasten välisissä suhteissa ja esiopetuksen käytännöissä lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja suvaitsevuuutta. Lappalainen keräsi tutkimusaineistonsa kahden päiväkodin esiopetusryhmistä vuosina 2000- 2001. Lappalainen huomasi, että yli 60 vuoden takainen sota oli kuusivuotiaille pojille riittävä syy olla pitämättä venäläisistä.

Monikulttuurisuuskasvatuksen lähtökohtana päivähoiton esiopetuksessa on Lappalaisen tutkimuksen mukaan ajatus kulttuurisista eroista, joita on opittava suvaitsemaan. Tällaisessa ajattelussa suomalainen kulttuuri näyttäytyy aina ylivertaisena muihin kulttuureihin nähden. Kyse ei ole tällöin aidosta tasavertaisuudesta. Suvaitseva katse on katse alaviistoon. Suvaitsemme muukalaisia vain omilla ehdoillamme. Tutkija löysi maahanmuuttajataustaisilta lapsilta monia strategioita käsitellä marginaalisuuden kokemuksia. Toiset ottivat aktiivisesti kontaktia valtakulttuurin edustajiin, kun taas osa verkostoitui muiden maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa. (Lappalainen 2006.)

Wahlströmin (1996, 112–113) mukaan suvaitsevuuskasvatuksessa tulisi kiinnittää huomiota seuraaviin keskeisiin periaatteisiin:

- auta purkamaan väärät mielikuvat
- kiinnitä huomio samanlaisuuksiin eri ryhmien välillä
- ohjaa näkemään asioita toisen näkökulmasta
- vältä oikein-väärin, musta-valko-arviointeja
- arvioi ihmistä ihmisenä, ei ulkoisten tekijöiden suhteen
- luo avoin, turvallinen ilmapiiri keskustelulle
- ohjaa tiedostamaan omat ennakkoluulot ja pohtimaan niiden syitä
- anna asiallista tietoa eri kulttuureista
- vertaile eri kulttuureja toisiinsa
- puutu rasistisiin, seksistisiin ja ennakkoluuloisiin huomautuksiin
- auta löytämään ongelmien ratkaisuun toisten näkökulma
- luo aitoja tasavertaisia kontakteja eri kulttuurien edustajiin
- ohjaa kunnioittamaan kulttuurien välisiä erilaisuuksia
- anna arvo samanaikaisesti omalle ja muille kulttuureille

– auta ymmärtämään maailman kansojen riippuvuus toisistaan.

Roolinotto on hyvä keino yrittää kasvatuksellisesti vähentää ennakkoluuloja ja rasismia. Siinä yritetään soveltaa toisen ihmisen näkökulmaa omaan ajatteluun, tunteisiin ja toimintaan. Kuvitteellisen roolinoton lisäksi on hyvä järjestää myös aitoja vuorovaikutustilanteita. Yhteistoiminnalla saadaan välitettyä kuva toisesta kulttuurista. (Pitkänen 1997, 105.)

Myös pohdinnalle sekä omien uskomusten ja tulkintojen arvioinnille tulisi muistaa antaa mahdollisuus ja myös riittävästi aikaa. Suvaitsevuuksia koskevat kysymykset ovat monimutkaisia ja niihin on monta näkökulmaa. Ajattelutapojen ja tiedonmuodostuksen perusteiden pohdinta ja reflektointi on välttämätöntä. (Wahlström 1996, 116.)

4.5 Lapsen osallistaminen

Lapsen osallistamisella tarkoitetaan sitä, että lapsi on osa yhden tai useamman ihmisen muodostamaa sosiaalista toimintaa ja kanssakäymistä. Osallistamisella luodaan yhteisöllisyyttä. Yhteisyyden kokemus taas vahvistaa lapsen yhteenkuuluvuuden tunnetta, esimerkiksi ryhmäidentiteettiä. Lapsen osallisuutta vuorovaikutukseen voidaan lisätä olemalla psyykkisesti läsnä, kuuntelemalla lasta ja pyrkimällä ymmärtämään hänen kokemuksiaan ja toimintaansa. (Parkkinen & Keskinen 2005, 44–46.)

Kun puhutaan toimintaan osallistamisesta, on lasten ja nuorten kohdalla pyrittävä tukemaan heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa sekä suunnitteluun että toteutukseen. On tärkeää tietää mihin lapsi voi osallistua, miten ja millä ehdoin. (Gretschel 2002, 36.) Lapset ja nuoret innostuvat yleensä osallistumisesta, jos se on hyvin järjestettyä, mutta aina kaikki eivät halua tai voi osallistua kaikkiin vaiheisiin. Osallistujien on päätettävä mihin ja miten paljon he haluavat sitoutua. (Gretschel 2002, 43.)

Lapsen aito osallistaminen vaatii myös aikuiselta vahvaa panosta. Aikuisen on annettava tilaa lapselle toimia itse sekä yhdessä toisten kanssa. Aikuisen on myös huolehdittava siitä, että ympäristö on mahdollisimman osallistava. Aikuiselta vaaditaan kuuntelua ja hänen on tarvittaessa asetettava lapsen asemaan. Aikuisen on suunniteltava ja toteutettava toiminta yhdessä lapsen kanssa. (Karlsson 2004.)

Maahanmuuttajalapsi on yhteisössään voimavara, mahdollisuus ja rikkaus. Hän on oppinut miten samanlaisia ihmiset ja heidän tunteensa eri puolilla maailmaa ovat. Ehkä hän voi opettaa jotain tästä niille, jotka eivät koskaan ole käyneet oman kotimaansa ulkopuolella ja osoittaa omalla esimerkillään, että ryhmään voi kuulua erilaisena osana, muukalaisuuden ei tarvitse olla eriarvoisuutta. (Pitkänen 1998, 12.)

5 KERHON SUUNNITTELU

5.1 Kerhon idea, tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus oli avoin monikulttuurinen kesäkerho 7-12-vuotiaille lapsille. Tarkoituksena oli järjestää lapsille turvallista ja virikkeellistä toimintaa sekä tuoda lapsille tutuiksi oman kotikaupungin erilaisia toiminta- ja harrastusmahdollisuuksia. Kerho oli ensisijaisesti tarkoitettu maahanmuuttajalapsille, mutta se oli avoin myös suomalaislapsille.

Kerhon tavoitteena oli tukea lasten sosiaalista vuorovaikutusta, suvaitsevuuutta, ryhmäytymistä sekä osallisuutta. Valitsimme nämä tavoitteiksi, koska ne ovat keskeisiä osa-alueita maahanmuuttajalapsen kanssa työskenneltäessä. Tarkoituksena oli, että nämä teoria-osassa esiintyvät alueet olisivat mukana myös toiminnassa.

5.2 Yhteistyötahot ja organisaatio

Yhteistyötahomme olivat Lahden kaupungin monikulttuurikeskus Multi-Culti sekä Lahden kaupungin maahanmuuttajapalvelut. Multi-Culti on maahanmuuttajien keskeinen kohtaamispaikka ja ajattelimme kerhomme sopivan hyvin Multi-Cultin toimintaan. Maahanmuuttajapalvelut oli myös luonnollinen valinta yhteistyökumppaniksi, sillä heillä on hyvät kontaktit maahanmuuttajaperheisiin sekä tietoa perheiden menoista ja muusta lapsille järjestettävästä toiminnasta. Tämä auttoi meitä kerhon aikataulun suunnittelussa.

5.3 Kerhon aikataulu

Ajatus kerhon järjestämisestä syntyi syksyllä 2005. Tammikuussa otimme yhteyttä Multi-cultiin sekä maahanmuuttajapalveluihin. Multi-Cultin työntekijät innostuivat ideastamme ja varsin pian yhteydenoton jälkeen pidimme ensimmäisen palaverin sekä Multi-Cultin että maahanmuuttajapalveluiden kanssa. Tammikuussa päätimme kerhon aikataulusta, sekä suunnittelimme kerhon markkinoinnin. (liite 1) Helmikuussa aloimme tehdä alustavia suunnitelmia kerhon sisällöstä, joka hioutui kevään aikana valmiiksi. Maaliskuussa teimme budjettilaskelmat, (liite 2) sekä ilmoittautumislomakkeet (liite 3) kerhoon, jonka jälkeen markkinointi alkoi. Ilmoittautumisaika kerhoon päättyi toukokuun lopussa, mutta jatkoimme sitä kesäkuuhun, koska vapaita paikkoja oli vielä jäljellä. Alustava lapsimäärä ja –ryhmä oli tiedossa noin viikkoa ennen kerhon alkua.

5.4 Turvallisuus ja vastuut

Turvallisuus oli erittäin tärkeää kerhossamme. Teimme jokaista retkeä varten oman turvallisuussuunnitelman (liite 4), jossa suunnittelimme kulkureitin, sekä toimenpiteet mahdollisten tapaturmien varalle (liite 5). Muussakin kerhon toiminnassa huomioimme kaikkien turvallisuuden. Mietimme etukäteen mahdolliset

riskit ja kuinka niiden suhteen tulisi toimia. Koska keittiö ei ollut oma erillinen tilansa, järjestyksen ylläpito oli eräs tärkeimmistä huomioitavista seikoista kerhon toteutuksessa.

Jaoimme etukäteen jokaiselle kerhokerralle ohjaajien väliset vastualueet. Yksi toimi ruokavastaavana, yksi kunkin päivän havainnoijana sekä yksi ohjelmavastaavana. Ruokavastaavan tehtäviin kuului ruokaryhmän kokoaminen sekä lasten tasapuolinen osallistaminen toimintaan. Päivän ruokailusta huolehtiminen kokonaisuutena kuului hänen tehtäviinsä. Havainnoijan tehtävänä oli seurata kerhopäivän aikana lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja toimintaa. Hän teki kirjallisen yhteenvedon kunkin päivän kulusta ja havainnoista. Ohjelmavastaava suunnitteli päivän ohjelman tarkemmin, esimerkiksi toimintatuokiot ja päivän alustavan aikataulun, ja oli päävastuussa lapsiryhmän ohjaamisesta sinä päivänä. Kukin huolehti ja suunnitteli itse oman vastualueensa, mutta silti kokonaisuus kerhopäivistä oli jokaisen vastuulla. Jakamalla vastualueet pyrimme siihen, että päivän kulku ja rakenne olisivat lapsille mahdollisimman selkeitä.

5.5 Lapsiryhmän koko

Tarkoituksena oli koota lapsiryhmä sekä maahanmuuttajalapsista että suomalaislapsista, mutta suomalaislapsia ei kerhoon saatu. Lasten valintaan emme vaikuttaneet, vaan lapset pääsivät kerhoon ilmoittautumisjärjestyksessä. Lapsiryhmän koon olimme etukäteen suunnitelleet. Koon valintaan vaikuttivat ohjaajaresurssit (huomioiden sekä lakisääteiset että turvallisuusseikat), ja materiaali- ja ruokakustannukset. Jotta kerho toteutuisi, minimi lapsimäärä oli viisi ja maksimi 15.

Lopullinen ryhmä muotoutui viikkoa ennen kerhon alkua ja se koostui kahdestatoista 7-12-vuotiaasta lapsesta. Ryhmässä oli seitsemän poikaa ja viisi tyttöä. Jokainen lapsista oli maahanmuuttajataustainen.

5.6 Resurssit ja Budjetti

Toiminnallisen opinnäytetyömme mahdollisti Lahden ammattikorkeakoulu sekä monikulttuurikeskus Multi-Culti. Ohjaajina kerhossa toimimme me itse ja apunamme oli tarvittaessa Multi-Cultin kesätyöntekijä. Meillä jokaisella on kokemusta erilaisten kerhojen ohjaamisesta joten ideoita kerho-ohjelmaan tuli myös kokemuksen kautta. Vastasimme siis itse kerhon suunnittelusta, sekä materiaalien hankinnasta.

Budjetti kerhollemme koostui pääosin kerhomaksuista. Yhden lapsen kerhomaksu oli 20 euroa. Kerhomaksut kattoivat ruokaostokset sekä suurimman osan materiaaleista. Perusmateriaaleja, kuten piirustuspaperia, kyniä ja liimaa saimme Multicultilta.

6 KERHON TOTEUTUS

6.1 Aika ja paikka

Järjestimme kerhon kesäkuussa 2006. Kerho pidettiin 5.-21.6.2006 välisenä aikana, kaksi kertaa viikossa. Kerhopäivät olivat maanantai ja torstai, klo 10–15. Juhannusviikolla viimeinen kerhopäivä oli keskiviikko. Päätökseen kerhon ajankohdasta vaikuttivat pääosin lasten ja perheiden kesälomat, sillä moni maahanmuuttajaperhe oli suunnitellut matkaa kotimaahansa myöhemmälle kesälle. Siispä alkukesä heti koulujen loppumisen jälkeen sopi monen perheen kesäsuunnitelmiin. Kerho toimi monikulttuurikeskus Multi-Cultin tiloissa. Teimme retkiä myös esimerkiksi teatteriin, kirjastoon, urheilukentälle sekä puistoihin

6.2 Toiminta

Maanantai 5.6.

Ohjelmavastaava Miia, ruokavastaava Virpi, havainnoija Pia

Aamupäivä	Ruokailu klo 12:00	Iltapäivä
<ul style="list-style-type: none"> •Aamupiiri •Tutustuminen •Alkuinfo: -esittely -tutustumisleikkejä • Nimikylttien askartelu • Säännöt • Kasvien valinta 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruokana: pizza + lisukkeet • Ruokaryhmän tehtävä ruoanlaitossa: - Auttaminen - Pöydän kattaminen - Pöydän siivous - Tiskikoneen täyttö 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulkoleikit: - Polttopallo - Jalkapallo - Jäämies ja sulattaja - Kuka pelkää vesi- miestä • Loppupiiri

Ensimmäisen kerhopäivän tavoitteena oli tutustuminen, ryhmäytyminen ja lasten motivoiminen tulevaan kerhoon. Tarkoituksena oli saada lapsille innostunut olo kerhosta, ja luoda kerhoon turvallinen ilmapiiri, jossa lasten oli helppo ja hyvä olla.

Kerhopäivän alussa kokoontuimme piiriin ja tutustuimme toisiimme seitti-leikin avulla. (liite 6) Seitissä kysyimme lapsilta esimerkiksi nimeä, ikää, harrastuksia sekä mitä lapsi odottaa kerholta. Seitin jälkeen leikimme esirippu laskeutuu-leikkiä, jotta oppisimme muistamaan toistemme nimet. Aamupiirin lopussa leikimme vielä nimien kertauksen vuoksi läpsy-leikkiä. Tutustumisleikkien jälkeen askartelimme nimilaput ja kävimme läpi kerhossa noudatettavia sääntöjä. Askartelun jälkeen jokainen lapsi sai valita jo aiemmin kerätyistä kasveista mieluisensa, jonka laittoi painon alle kuivumaan. Kasveja tarvittiin viimeisellä kerhokerralla. Ruokaryhmän siirtyessä valmistelemaan lounasta, muille jäi hetki aikaa vapaaseen leikkiin.

Iltapäivän aloitimme leikkimällä ulkona. Ulkoleikkeinä olivat polttopallo, jalkapallo, jäämies ja sulattaja, kuka pelkää vesimiestä sekä muuta vapaata touhuamista. Leikkien jälkeen palasimme takaisin Multi-Cultiin, jossa vuorossa oli loppupiiri ennen kotiin lähtöä. Loppupiiri oli koko ryhmän yhteinen hetki jokaisen kerhopäivän lopussa. Kokoonnuimme yhteen käsittelemään lasten kanssa jotain maata ja sen kulttuuria. Ohjaaja esitteli valittua maata pääpiirteittäin. Maan esittelyssä käytimme apuna havaintomateriaalia, esimerkiksi musiikkia, kuvia sekä esineitä. Valitsimme käsiteltäviksi ne maat, joista on Suomeen tullut paljon maahanmuuttajia. Loppupiirissä kävimme myös läpi päivän kulkua, heränneitä ajatuksia sekä palautetta. Palautekeinona käytimme palautenoppaa, jonka avulla lapset saivat kertoa, mikä oli ollut kivaa ja mistä ei pitänyt. Loppupiirissä annoimme myös infon seuraavaan kerhokertaan ja kiitimme kuluneesta päivästä. Ensimmäisen kerhopäivän käsiteltävä maa oli Venäjä.

Ensimmäinen päivä oli todella vilkas. Lasten käyttäytymisessä näkyi sekä jännitys että rajojen kokeilu. Aamulla tunnelma oli innostunut ja jännittynyt, ja lapset olivat kiinnostuneita toisistaan. He toivat myös avoimesti esille omia toiveitaan ja odotuksiaan kerholle, joten lasten osallistaminen oli suhteellisen helppoa jo heti alussa. Tunnelma heti kerhon alussa oli odotettua riehakkaampi, joten jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut hyvä, että sääntöjen laatimiseen olisi käytetty oma erillinen hetki, eikä sitä olisi käyty läpi nimikylttien tekemisen ohella. Lapsilla oli todella paljon energiaa, joten päivän kuluessa havaitsimme, etteivät vapaan leikin hetket olleet parhaita mahdollisia tälle ryhmälle. Tulevina kerhopäivinä korvasimme vapaan leikin hetken ohjatuilla ulkoleikeillä. Tämä osoittautui kerhon edetessä hyväksi ratkaisuksi. Ensimmäisen kerhopäivän jälkeen lapsilta palautenopalla saadusta palautteesta parhaiten päivää kuvasi mielestämme kommentti

”petyin siihen, kun oli niin paljon meteliä”.

Torstai 8.6

Ohjelmavastaava Pia, ruokavastaava Virpi, havainnoija Miia

Aamupäivä:	Ruokailu klo 12:00	Iltapäivä
<ul style="list-style-type: none"> •Aamupiiri •Urheilemista urheilukentällä 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruokana: Kalapuikot ja perunamuusi + lisukkeet (= maito, mehu, vesi, salaatti, leipä, juusto, rasva) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tietokilpailu • Savityöt • Leikkejä ulkona • Leikkejä sisällä • Loppupiiri

Päivän tavoitteena oli järjestää lapsille ohjattua liikuntaa ja samalla tutustuttaa heidät yhteen kotikaupungin harrastusmahdollisuuteen. Iltapäivän toiminnan tavoitteena oli luoda hyvää ryhmähenkeä ja tuottaa lapsille innostavia ja positiivisia kokemuksia.

Aamupiiristä osa käytettiin sääntöjen kirjaamiseen. Lapset osallistuivat sääntöjen luomiseen ja niistä tehtiin yhdessä seinätaulu, jonka allekirjoittamalla lapsi sitoutui noudattamaan niitä. Aamupiirin jälkeen lähdimme Radiomäen urheilukentälle urheilemaan. Hyppäsimme pituutta, työnsimme kuulaa, juoksimme viestiä yms. lasten yleisurheiluharjoitteita. Ruokaryhmä joutui lähtemään urheilukentältä Multi-Cultille vähän muuta ryhmää aikaisemmin valmistelemaan lounasta. Ruokailun jälkeen lapset jaettiin ryhmiin kuvaleikin avulla, leikkimielistä tietokilpailua varten. Tietokilpailun jälkeen teimme savitöitä. Lapset saivat tehdä savesta haluamansa esineet, jotka jätettiin kuivumaan ja odottamaan maalausta. Savitöiden jälkeen lähdimme ulos ja leikimme pyykkipoikahippaa, hännänryöstöä sekä kuka pelkää vesimiestä -leikkiä.

Ulkoleikkien jälkeen palasimme takaisin Multi-Cultiin, jossa ehdimme ennen loppupiiriä leikkiä lasten toivomia sisäleikkejä. Loppupiirissä käsiteltävä maa oli Kiina. Päätimme kerhopäivän jälleen palautenopan heittoon sekä kiitokseen.

Tämä kerhopäivä alkoi huomattavasti rauhallisemmin kuin edellinen. Kun säännöt käsiteltiin yhdessä lasten kanssa, ja niihin käytettiin enemmän aikaa, lapset sitoutuivat noudattamaan niitä. Liikunta osoittautui lapsille mieluisaksi tekemiseksi. Osa lapsista ei ollut aikaisemmin käynyt urheilukentällä, joten kokemus oli suurimmalle osalle uusi. Lapset olisivat halunneet viettää kentällä enemmän aikaa, sekä kokeilla muitakin lajeja, kuin mitä olimme ohjelmaan valinneet. Ylimääräinen energia purkautui urheillessa, ja iltapäivän tunnelma oli rauhallinen. Sekä tietokilpailu että savityöt olivat lapsille mieluisaa puuhaa. Savitöiden ohella lapset saivat aikaan hyviä keskusteluja, sekä olivat aidossa vuorovaikutuksessa keskenään. Kävimme vielä ennen loppupiiriä ulkona leikkimässä yhteisleikkejä, ja siellä alkoi jo näkyä lasten väsymys. Päivän lopussa lapsilta saadusta palautteesta koko ryhmää kuvasi hyvin toteamus

”tämän kerhopäivän jälkeen minusta tuntuu, että joudun mennä nukkumaan”

Maanantai 12.6

Ohjelmavastaava Virpi, ruokavastaava Miia, havainnoija Pia

Aamupäivä	Ruokailu klo 12:00	Iltapäivä
<ul style="list-style-type: none"> • Aamupiiri • Vierailu: Teatteri Vanha Juko 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruokana: makaronilaatikko + lisukkeet 	<ul style="list-style-type: none"> • Kynttilämaalausta • Ulkoleikkejä puistossa • Loppupiiri

Päivän tavoitteena oli lasten luovuuden tukeminen sekä kannustaminen itseilmaisuuksiin. Tarkoituksena oli myös tarjota lapsille mukavia kokemuksia kotikaupungin kulttuuritarjonnasta.

Aamupiirin jälkeen lähdimme kävellen läheiseen teatteri Vanha Jukoon. Siellä teatterin työntekijät olivat valmistautuneet esittelemään lapsille työtään ja teatteria. Lapset saivat kysellä ja tutustua teatterin tiloihin, esimerkiksi lavasteisiin,

näyttelijöiden asuihin sekä näytelmissä käytettävään rekvisiittaan. Teatterissa lapset saivat kokeilla lisäksi improvisaatioharjoitusta näyttelijöiden opastuksella. Ennen lounasta oli jälleen hetki aikaa leikkiä lasten toiveleikkejä kokkiryhmän valmistellessa ruokaa. Ruuan jälkeen tehtiin kynttilämaalaustyöt, joiden jälkeen osa lapsista maalasi valmiita savitöitä, ja osa leipoi kakkua omien toiveidensa mukaisesti. Ennen loppupiiriä kävimme vielä ulkona leikkimässä erilaisia ilmaisuleikkejä. Loppupiirissä käsiteltiin Thaimaata.

Heti päivän alussa tunnelma oli vilkas ja innostunut. Lapsia jännitti tuleva teatterivierailu ja aamupiirissä oli vaikea keskittyä. Levottomuus jatkui vielä teatterissa, mutta improvisaatioharjoite sai lapset viimein keskittymään toistensa kuunteleminen ja siinä onnistuakseen heidän täytyi toimia ryhmänä.

Päivän lopuksi kuvaavin lapsilta saatu palaute oli:

”Kivaa oli se, kun oli kaikkee ihmeellistä!”

Torstai 15.6

Ohjelmavastaava Pia, ruokavastaava Miia, havainnoija Virpi

Aamupäivä	Ruokailu klo 12:00	Iltapäivä
<ul style="list-style-type: none"> • Aamupiiri • Pullan leipominen 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruokana: tonnikalapasta + lisukkeet 	<ul style="list-style-type: none"> • Retki Karirantaan: Kerho-olympialaiset • Tarinatuokio • Sisäleikkejä • Loppupiiri

Tavoitteena tälle päivälle oli ryhmässä toimimiseen tarvittavien taitojen vahvistaminen ja osallisuuteen kannustaminen. Tarkoituksena oli myös lasten itsetunnon vahvistaminen positiivisten kokemusten avulla.

Aamupiirissä käytiin läpi päivän ohjelma. Heti aamupiirin jälkeen aloimme leipoa pullia. Taikina oli tehty etukäteen, ja jokainen lapsi sai itselleen palan taikinaa,

josta sai leipoa mieleisiään pullia. Leipomisen jälkeen ruokaryhmä alkoi valmistaa ruokaa, ja muilla oli hetkinen aikaa leikkiä tai piirrellä. Ruoan jälkeen pakkasimme uunituoreet pullat reppuun, ja suuntasimme retkelle Karirantaan. Karirannassa oli ohjelmassa kerho-olympialaiset. Lapset oli jaettu ryhmiin, ja ryhmät ottivat toisistaan mittaa erilaisten kisailujen muodossa. Lajeina oli mm. kananmunaviesti, ongelmanratkaisu, tarkkuusheittoa jne. Olympialaisten jälkeen herkuttelimme vielä pullilla ja mehulla. Retken jälkeen pidimme tarinatuokion, jonka jälkeen julistimme olympialaisten tulokset. Loppupiirissä käsitelimme Somaliaa.

Leipominen oli lapsille mukavaa touhua. Valitsimme sen ohjelmaamme, koska olimme jo aiemmin huomanneet miten paljon lapset nauttivat leipomisesta. He olivat sitä myös paljon toivoneet. Tilanne oli rauhoittava lapsille, sillä moni odotti innoissaan tulevaa retkeä, ja jännitys toi selvää säpinää aamuun. Leipomisessa huomasimme jokaisen lapsen keskittyvän tekemiseensä, ja pöydän ääressä käytiin hyvää rauhallista keskustelua.

Retki Karirantaan oli onnistunut ja olympialaisten lajit oli valittu siten, että kaikki lapset saivat onnistumisen kokemuksia, eikä urheilullisilla kyvyillä ollut niinkään merkitystä. Päivää kuvasi hyvin lasten palaute:

”Minulla oli hauskaa kun sai leipoa niin monta pullaa!”

Maanantai 19.6

Ohjelmavastaava Miia, ruokavastaava Pia, havainnoija Virpi

Aamupäivä	Ruokailu klo 12:00	Iltapäivä
<ul style="list-style-type: none"> • Aamupiiri • Leikkimieliset kilpailut ulkona • Arvoituksia 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruokana: Kanakastike ja riisi + lisukkeet 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjastoon vierailu • Vapaata leikkiä • Loppupiiri

Tavoitteena oli, että lapset tutustuvat kirjastoon ja sen lapsille suunnattuihin palveluihin. Päivän leikkien tarkoituksena oli vahvistaa lasten keskinäistä luottamusta ja toisten huomioon ottamista.

Aamupiirin jälkeen lähdimme ulos kisailemaan leikkimielisesti. Lapset jaettiin kahden hengen joukkueisiin suorittamaan erilaisia rasteja, esimerkiksi luottamuskävely. Palkitsimme jokaisen joukkueen suorituksistaan. Ruokailun jälkeen menimme vierailemaan kirjastoon, jossa lapsille esiteltiin kirjastoa, sekä neuvottiin kirjaston palveluiden käytössä. Esittelyn jälkeen lapsilla oli hetki aikaa tutustua omatoimisesti kirjaston valikoimaan. Kirjastosta palattuamme lapsilla oli aikaa touhuta hetki itsekseen, ennen loppupiiriä. Loppupiirissä käsiteltävä maa oli Turkki.

Aamupäivä alkoi vilkkaasti, joten rastirata oli hyvä sijoittaa heti alkuun. Näin lapset pääsivät purkamaan energiaansa toimintaan. Toisaalta taas rauhattomuus häiritsi hieman tehtäviin keskittymistä. Lapset osallistuivat kuitenkin hyvin ja tehtävät tuli suoritettua. Iltapäivällä ryhmä oli huomattavasti rauhallisempi.

Kirjastoon tutustuminen ei välttämättä palvelut tarkoitustaan, vaan siellä ehkä korostui entisestään lasten tarve saada tehdä ja toimia istumisen ja kuuntelemisen sijaan. Omatoiminen tutustuminen kiinnostaviin kirjoihin sekä musiikin kuuntelu kuitenkin palkitsivat lasten odotuksen. Päivää hyvin kuvaava lapsilta saatu palaute oli:

”Tylsää oli kun piti istua hiljaa!”

Keskiviikko 21.6

Ohjelmavastaava Virpi, ruokavastaava Pia, havainnoiija Miia

Aamupäivä	Ruoka klo 12:00	Iltapäivä
<ul style="list-style-type: none"> • Aamupiiri • Askartelu • Sisäleikkejä • Loppujuhlien valmistelua 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruokana: Tortillat + lisukkeet Jäätelökakku ja muita herkkuja 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulkoleikkejä • Palautelaput • Loppupiiri

Viimeisen päivän tavoitteena oli tukea lasten osallisuutta järjestämällä yhdessä loppujuhlat. Tarkoituksena oli kannustaa lapsia oma-aloitteisuuteen sekä antaa vastuuta yhteisistä asioista.

Aamupiirin jälkeen askarreltiin aiemmin kuivumaan laitetuista kasveista kortit. Loput savityöt maalattiin ja sitten yhdessä valmisteltiin loppujuhlia. Lapset jaettiin ryhmiin ja jokaiselle ryhmälle annettiin oma vastuualue. Yhden ryhmän tuli huolehtia tilan koristelusta, toisen ryhmän vastuulla oli suunnitella ohjelmaa yhdessä ohjaajan kanssa ja kolmas ryhmä kattoi pöydän herkkuja varten. Kokkiryhmä valmisti ruoan lisäksi myös jäätelökakun juhliin.

Aamupäivällä leikimme sisäleikkejä, esimerkiksi musiikkileikkiä, hattuleikkiä ja värisokkoa. Ennen ruokaa oli myös limbo-kisa. Ruoan jälkeen herkuteltiin ja käytiin vielä ulkona leikkimässä. Juhlien aikana otettiin myös paljon valokuvia, joiden käyttämiseen oli pyydetty lupa. (liite 7)

Ennen loppupiiriä jokainen kirjoitti nimensä paperiin, johon muut kirjoittivat kivoja asioita hänestä. Nämä paperit lapset saivat viedä kotiin muistona kerhosta. Loppupiirissä käsiteltiin kaikkia maita joihin ei vielä ollut tutustuttu. Loppupiirin yhteydessä jaoimme lapsille diplomit (liite 8) kerhoon osallistumisesta. Halusimme tällä tavalla huomioda jokaisen lapsen erikseen. Lopuksi lapset täyttivät palautelaput (liite 9) kerhon onnistumisesta.

Ohjelma oli viimeisenä päivänä lasten toiveista hieman vapaampaa. Lapsille annettiin päivän aikana tilaisuus myös itse valita mitä he halusivat tehdä. Tästä aiheutui välillä hieman ylimääräistä meteliä, mutta se ei kuitenkaan ollut häiritsevää. Lapset olivat mielissään, kun he saivat itse olla mukana juhlien järjestämisessä, joten vastualueiden jakaminen osoittautui hyväksi ratkaisuksi.

Kokonaisuudessaan viimeinen kerhopäivä oli onnistunut ja lapset näyttivät viihtyvän. Lapsilta päivän lopuksi saadusta palautteesta kuvaavin oli huudahdus:

”Tää on maailman paras kerho!”

6.3 Toiminnan tavoitteet

Tässä luvussa kuvaamme keskeisiä tavoitteita, jotka toistuivat toiminnassamme jokaisena kerhopäivänä.

6.3.1 Lasten ryhmäyttäminen

Lapsiryhmässä ilmapiirin tulisi olla mahdollisimman myönteinen ja arvostava sekä yhteistoiminnallinen, että toiminnalla saataisiin positiivisia tuloksia. Ryhmän jäsenten välinen henkilökohtainen tutustuminen ja yhteinen toiminta myös vähentävät tehokkaasti ennakkoluuloja. Ryhmän positiivinen tuki ja kannustus lisäävät jäsenten itsearvostusta ja luottamusta. (Wahlström 1996, 122-127.)

Koska kaikki lapset eivät ennestään vielä tunteneet toisiaan, tavoitteena oli luoda ryhmään yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ryhmäyttää lapsia alusta asti toiminnallisin keinoin. Toiveena oli, että lapset saavat kerhosta mahdollisimman paljon positiivisia kokemuksia ja edellytyksenä sille on muun muassa hyvä yhteishenki ryhmän kesken. Pyrkimyksenä oli, että jokainen lapsi tuntee kuuluvansa ryhmään ja kokee olonsa tasavertaiseksi ja hyväksytyksi jäseneksi ryhmässä. Tavoitteena oli myös, että ryhmä olisi turvallinen lapselle.

Keinoja joilla ryhmäyttämistä tuettiin:

- Erilaiset yhteisleikit (esimerkiksi ihmissolmu)
- Kerhossa toistuvat rutiinit (esimerkiksi sormipiiri)

6.3.2 Lasten osallistaminen

Osallistumisella ei tarkoiteta pelkästään päätöksentekoon vaikuttamista vaan se on kokonaisvaltainen uusi asenne toimintaa kohtaan. Siinä on kyse samaistumisen ja ymmärtämisen kyvyn luomasta pohjasta yhteistyölle. Lapsen ei tarvitse sopeutua passiivisesti ennalta määrättyyn, vaan hänen luovuutensa pääsee vapaasti kehittymään. Samalla sosiaalinen aktiivisuus ja aito ihmisten välinen vuorovaikutus mahdollistuu. (Wahlström 1996, 108.)

Yhtenä keskeisenä tavoitteena kerhossa oli lasten osallistaminen. Jokainen lapsi sai olla osallisena toiminnan toteutukseen sekä suunnitteluun. Jokainen ajatus oli yhtä arvokas ja kaikki ideat otettiin huomioon. Tällä tavoittelimme myös sitä, että lapset sitoutuisivat paremmin toimintaan, kun saisivat itse olla siihen vaikuttamassa.

Keinoja joilla osallistumiseen kannustettiin:

- Aamupiirin tavoitteena oli antaa lapsille osallisuuden tunne ja mahdollisuus vaikuttaa tulevan päivän ohjelmaan (esimerkiksi toiveita ulkoleikeistä tai seuraavan kerhokerran leipomisista).
- Kokkiryhmissä lapset olivat mukana ruuan valmistuksessa

6.3.3 Vuorovaikutuksen tukeminen

Läheinen ja välitön vuorovaikutus lapsiryhmässä on tärkeää. Se mahdollistaa muun muassa ryhmän jäsenten keskinäisen auttamisen, rohkaisemisen ja palkittamisen. Jäsenet saavat yhdessä toimiessaan toisiltaan monipuolisia vaikutteita ja palautetta. Positiivinen ja onnistunut vuorovaikutus kannustaa ja rohkaisee

ryhmän jäseniä ja samalla lapset oppivat tehokkaasti itseilmaisua. (Wahlström 1996, 126–127.)

Lasten vuorovaikutuksen tukeminen oli myös eräs keskeinen teema toiminnassa. Tavoitteena oli luoda kerhoon avoin ja oma-aloitteiseen vuorovaikutukseen tukeva ilmapiiri, jossa jokaisella oli mahdollisuus olla oma itsensä sosiaalisessa kanssakäymisessä. Pyrkimyksenä oli rohkaista lasta käyttämään suomen kieltä, mutta myös kannustaa oman äidinkielen esille tuomiseen.

Keinoja vuorovaikutuksen tukemiseen:

- Vuorovaikutusleikit
- Vastuun antaminen lapselle (esimerkiksi apulaisen tehtävät retkelle lähde-essä)
- Positiivinen kannustaminen ja palautteen antaminen
- Suomen kielen sekä lapsen oman äidinkielen käyttö rinnakkain käytännössä (esimerkiksi eräs lapsista teki meille nimilaput omalla äidinkielellään)
- Ryhmissä tapahtuvat harjoitteet, esimerkiksi leikit sekä kisailut

6.3.4 Suvaitsevuuksen kasvattaminen

Suvaitsevuus otetaan joskus itsestänselvyytenä. Se on kuitenkin kaiken yhteistoiminnan edellytyksenä. Ensiarvoisen tärkeää on hyväksyä erilaisuutta ihmisten välillä ja oppia toimimaan yhdessä eroista huolimatta. (Wahlström 1996, 102.)

Suvaitsevuuksen kasvattaminen oli tavoitteena myös kerhossamme. Tarkoituksena oli, että lapset oppivat kunnioittamaan ja arvostamaan toistensa erilaisuutta, mutta myös huomaavat ihmisten samanlaisuuden. Pyrkimyksenä oli tuoda esille erilaisia kulttuureja positiivisessa valossa, sekä erilaisten kulttuurien tuomaa rikkautta.

Käytännössä suvaitsevuuskasvatuksen keinot valitaan tilannekohtaisesti. Ihmiset ovat erilaisia, joten toimintatavat vaihtelevat. Myös kasvattaja itse valitsee tietenkin itselleen sopivat menetelmät. Esimerkiksi erilaisista kulttuureista kertovan

kirjallisuuden lukeminen, musiikki, taide ja tanssi lisäävät ymmärrystä sekä tietoa ja lähentävät ihmisiä luonnollisella tavalla. (Wahlström 1996, 118.)

Keinoja suvaitsevuuteen kasvattamiseen:

- Antaa lapselle tietoa erilaisista kulttuureista (jonkin maan käsittely loppupii-
rissä)
- Ennakkoluulojen oikaiseminen (esimerkiksi tiettyjen kulttuurien suhteen)
- Toisten huomioon ottaminen (oman vuoron odottaminen ja toisten mielipitei-
den kuunteleminen esimerkiksi palautenoppaa heitettäessä)

7 POHDINTA

Aloitamme työmme pohdintaosuuden arvioimalla valittua viitekehystä ja tietope-
rustaa. Tämän jälkeen arvioimme työn toiminnallista osaa, missä onnistuimme,
mitä olisimme voineet tehdä toisin sekä toiminnallista osuutta suhteessa tietope-
rustaan ja asetettuihin tavoitteisiin. Pohdinnassa käsittelemme myös yhteistyö-
kumppanilta ja lapsilta saatua palautetta. Lopuksi pohdimme toiminnan herättä-
miä kysymyksiä ja ajatuksia.

7.1 Arviointi

Pyrimme kokoamaan sekä teorian, että kerhon toiminnallisen osuuden niin, että ne
kohtaavat. Alun perin olimme valinneet työhön teorian, joka käsitelisi enemmän
maahanmuuttajien kohtaamia ongelmia, esimerkiksi syrjäytymistä. Toiminnan
edetessä kuitenkin huomattiin, ettei aiemmin suunnittelemamme teoria välttämättä
kohtaa toimintamme kohderyhmää, ja että heidän elämä on muutakin kuin niitä
negatiivisia asioita, joita alkuperäisessä teoriassa olisimme tuoneet esille. Toimin-
nan kuluessa saimme koko työhön, myös teoriaan, aivan erilaisen näkökulman,
joten teorian pääpainoksi päätettiin maahanmuuttajuuden positiiviset ilmiöt, ja se
miten maahanmuuttajuutta tulisi tukea voimavarana. Mielestämme valittu teoria
liittyy hyvin maahanmuuttajalasten kokemuksiin, ja pyrimme nostamaan

teoriassa esille mielestämme sellaisia tärkeitä asioita, joita maahanmuuttajalasten kanssa työskentelevän tulisi pohtia ja ottaa työssään huomioon. Teorian rajaaminen ja tärkeimpien asioiden hahmottaminen sekä mukaan valitseminen tuotti jossain määrin ongelmia, koska aiheeseen liittyvää teoriaa oli paljon tarjolla.

Toiminnan päätavoitteita olivat lasten ryhmäyttäminen, osallistaminen, vuorovaikutuksen tukeminen ja suvaitsevuuteen kasvattaminen. Toiminnassa haluttiin nähdä, miten maahanmuuttajatausta ilmenee lasten välisessä vuorovaikutuksessa, mitä oma kulttuuri lapsille merkitsee ja miten he tuovat sitä esille. Muun muassa näitä asioita otamme esille pohdinnan lopussa.

Yhdeksi kerhon tavoitteeksi valitsimme ryhmäyttämisen, koska kerhon onnistunut toiminta edellytti yhdessä toimimista. Halusimme myös, että lapset saisivat toisistaan uusia ystäviä. Ryhmäyttäminen tuntui aluksi kuitenkin hieman haasteelliselta. Lapsiryhmä jakaantui melko nopeasti kuppikuntiin, pojat omaksi äänekkääksi porukaksi ja tytöt poikia hiljaisemmaksi ryhmäksi. Vastakkaisen sukupuolen kanssa toimiminen oli vaikeaa etenkin pojille, mutta leikin avulla tästä päästiin yli ja yhteistyö sujui. Jakaessamme lapsia ryhmiin huomioimme sen, että parit ja ryhmät vaihtuivat, jotta lapset pääsivät tutustumaan toisiinsa tasapuolisesti. Rutinien (esimerkiksi sormipiiri) toistuminen edesauttoi ryhmäytymistä ja loppua kohti yhteistoiminta helpottui. Pyrimme etenkin kerhon alkuvaiheessa ottamaan ohjelmaan mukaan paljon ryhmäytymistä tukevia leikkejä. Lapsilta saadun palautteen mukaan ryhmäytyminen onnistui, sillä kaikki olivat saaneet uusia ystäviä, ja kerhossa oli viihdytty.

Osallistaminen oli tavoitteista meille vaivattomin toteuttaa, koska lapset olivat erittäin innokkaita osallistumaan. Ideoita ja ajatuksia tuli lapsilta jatkuvasti ja otimme niitä mahdollisuuksien mukaan huomioon toiminnassa. Lapset myös innostuivat ohjelmasta aivan eri tavalla, jos tiesivät ajatuksen tulleen ryhmän jäseniltä. Valitsimme osallistamisen tavoitteeksi, koska halusimme, että lapset pääsevät mahdollisimman paljon vaikuttamaan kerhon sisältöön ja kokevat tullessa huomioiduiksi. Lasten osallistamista tuki heidän innokkuutensa, sekä hyvä motivaatio tekemiseen ja touhuamiseen.

Vuorovaikutuksen tukeminen oli toiminnassamme tavoitteena, koska halusimme rohkaista lapsia tuomaan omaa persoonaansa esille ja olemaan vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa. Toiminnassamme toimimme selkeästi esille, että kaikkien lasten mielipiteet ovat yhtä arvokkaita. Kerhon loppua kohti lapset huomioivat toisiaan aina vain paremmin. Lapset huolehtivat siitä, että esimerkiksi loppupiirissä jokainen sai puheenvuoron. Myös muita hiljaisemmat lapset rohkaistuivat kerhon edetessä osallistumaan yhteisiin vuorovaikutustilanteisiin. He jäivät kuitenkin liian usein taka-alalle vilkkaimpien lasten viedessä huomion.

Suvaitsevuuteen kasvattaminen on tärkeä tavoite, koska myös maahanmuuttajalasten keskuudessa esiintyy ennakkoluuloisuutta ja syrjintää. Kerhossamme se näkyi ensimmäisenä päivänä, kun yksi lapsista kiusoitteli toista hänen kulttuurisen taustansa vuoksi. Puutuimme heti tähän ja teimme lapsille selväksi, että kaikki olivat tasavertaisia. Lasten tutustuessa toisiinsa paremmin erilaisilla taustoilla ei enää ollut merkitystä, eivätkä ennakkoluulot enää näkyneet lasten keskinäisessä toiminnassa.

7.1.1 Palaute yhteistyökumppanilta

Yhteistyökumppanin palaute kerhon toteutuksesta oli myös osa kerhomme arviointia. Palautteen avulla saimme ulkopuolista näkökulmaa asioista, joissa onnistuimme sekä asioissa, joissa olisi parantamisen varaa. Kävimme palautekeskusteluja muutaman ensimmäisen kerhokerran jälkeen sekä pyysimme kerhon lopussa kirjallisen arvioinnin. Multi-Cultin työntekijöiltä saatu palaute oli mielestämme realistinen ja siinä tuotiin esille niitä asioita, joihin myös itse kiinnitimme huomiota. Tässä joitakin poimintoja palautteesta:

”Sosionomiopiskelijoiden pitämä monikulttuurinen kesäkerho palveli hyvin Multi-Cultin toimintaa. Se oli loistava lisä lapsille suunnatusta toiminnasta kesäaikana, jolloin Multi-Cultin toiminta on usein jo hyvin hiljaista. Kerhon toiminta vastasi tarkoitustaan ja sopi hyvin tilan tarkoitukseen.”

”Suunniteltu ohjelma selvästikin kiinnosti ja innosti lapsia. Leipominen ja apurina keittiössä toimiminen oli lasten mieleen. Lapsilähtöisyys näkyi toiminnassanne kiitettävästi.”

”Vetovastuun vaihtelevuus oli hyvä asia. Jokainen pääsi näyttämään kykynsä ja testaamaan omaa osaamistaan.”

”Opiskelijat ottivat palautteen hyvin vastaan ja se näkyi toiminnassa selkeinä parannuksina. Kokonaisuutena katsottuna kerhokerrat paransivat selkeästi loppua kohden ja ohjaajien otteet kokivat myös parannuksen. Kerhopäivä eteni johdonmukaisesti ja lapset tiesivät, mitä odottaa seuraavaksi.”

”Ohjaajan tärkeä ominaisuus on toimia innostajana ja tunnelman luoja. Osa ammatillisuutta on se, että kykenee peittämään omat henkilökohtaiset pettymyksen tunteet silloin, kun toiminta ei suju omien odotusten mukaisesti. Suunnitelmia tehdessä tulee ottaa huomioon mahdolliset tulevat ongelmat ja laatia varasuunnitelmia niiden varalle.”

”Kokonaisuudessaan kesäkerhosta jäi mukava, iloinen fiilis. Toimintaa voisi hyvin jatkaa ja kehittää myös tulevina kesinä. Opiskelijat onnistuivat ohjaajina hyvin, vaikka maahanmuuttajataustaisten lasten ohjaaminen oli kaikille uusi kokemus. Kokemusta kartuttamalla opiskelijoista kasvaa ammattitaitoisia ohjaajia tekemään työtä monikulttuurisessa toimintaympäristössä. Monikulttuurisuus ja monikulttuurisen taustan omaavat ihmiset ovat jo nyt osa yhteiskuntaamme ja tulevaisuudessa aina vain enemmän.”

7.1.2 Palaute lapsilta

Lapsilta saatu palaute on kokonaisuudessaan tärkeää jotta pystymme arvioimaan kerhon tavoitteiden onnistumista, ja tarkastelemaan teoriaa suhteessa kerhoomme ja sen toimintaan. Palautteella on suurta merkitystä myös tarkastellessa oppimaamme, sillä lapsi on asiantuntija siinä, kuinka hän kokee ohjaajan järjestämän toiminnan. Halusimme tietenkin kuulla myös lasten mielipiteen kokemastaan.

Päivittäisen palautteen apuna käytimme palautenoppaa. Palautenopalla kerättiin lapsilta suullista palautetta. Noppaan oli valmiiksi laitettu kysymyksiä tai lauseen alkuja, joita lapsi itse jatkoi. Nopan kysymykset/ lauseen alut olivat seuraavat:

- Mikä oli kivaa?
- Mikä oli tylsää? Miksi?
- Minulla oli hauskaa, kun...
- Olisin halunnut lisää...
- Tämän kerhopäivän jälkeen minusta tuntuu, että...
- Petyin siihen, että...

Palautenopalla saatiin siis palautetta liittyen itse toimintaan, toimintaan suhteessa lasten odotuksiin, tuntemuksista kerhopäivän jälkeen, hyvistä ja huonoista kokemuksista. Tässä on yhteenvetoa nopalla saadusta palautteesta:

Liikunta ja urheilu olivat lapsille mieleen; he olisivat toivoneet sitä olevan enemmän kerhossa. Etenkin pojat toivovat kerhoon enemmän liikuntaa ja yritimme myös lisätä sitä ohjelmaan mahdollisuuksien mukaan.

”jalkkis oli kivointa”

”minulla oli hauskaa kun käytiin siellä Radiomäellä”

Melu ja ”riehuminen” ei ollut lasten mielestä mukavaa ja se häiritsi kerhopäiviä. Rauhoittavat ja hiljaisemmat hetket olivat lapsille tarpeen. Etenkin tytöt toivoivat

Lapsiryhmän vilkkaus korostui ensimmäisinä päivinä, jolloin lapset kokeilivat rajojaan, mutta loppua kohden meno rauhoittui.

”oli tylsää, kun oli meteliä”

”oli tylsää, kun noi riehu”

”oli kivaa, kun kuunneltiin se satu”

Leipominen ja kokkaaminen olivat lasten mielestä hauskaa. Lapset osallistuiivat siihen aina mielellään ja he saivat itse toivoa mitä kerhossa leivottiin. Otimme lasten toiveita huomioon tasapuolisesti.

”olisin halunnut enemmän...leipoa pullia”

”kokkina oleminen oli kivaa”

Kävelymatkat eivät olleet kaikkien lasten mieleen, vaikka matkat eivät olleet pitkiä.

”oli tylsää kun sinne puistoon oli niin pitkä matka”

”tylsää oli kun ei saanut olla koko matkaa kyydissä” (reppuselässä)

Kerhopäivän jälkeen mainituista tuntemuksista positiiviset kuvaukset olivat päällimmäisinä.

”tuntuu hyvältä”

”tuntuu kivalta”

Palaute oli rehellistä, ja lasten oli helppo keksiä nopan kysymykseen vastaus tai lauseeseen jatko. Emme johdatelleet lasta vastauksissa, vaan lapsi sai vastata *”ei mikään”* jos hän ei muuta keksinyt.

Palautteen anto tapahtui aina kerhopäivän päätteeksi, ja tämän vuoksi lapsi saattoi hätiköiden antaa palautteensa ilman sen kummempaa miettimistä. Toisaalta lapset kuitenkin tykkäsivät heittää noppaa ja he keskittyivät kuuntelemaan toistensa vastauksia.

Keräsimme kerhon lopussa lapsilta kirjallisen palautteen puolistrukturoidulla palautelomakkeella. Valitsimme tämän tavan kirjallisen palautteen keräämiseksi, koska se oli lapsille mielekäs ja helppo. Etukäteen emme tienneet lasten suomenkielen taidoista, joten hymynaamat olivat hyvä apu lapsille lomakkeen täytössä ja palautteen antamisessa. Olimme tarvittaessa lasten apuna lomakkeen täytössä, esimerkiksi jos lapsi ei osannut lukea.

Palautelomakkeessa kysyimme seuraavia asioita:

1. Kouluarvosana koko kerholle (numero asteikolla neljästä kymmeneen)
2. Kerhossa oli mielestäni kivaa
3. Sain uusia kavereita kerhosta
4. Kerho vastasi odotuksiani
5. Ohjaajat olivat kivoja
6. Sain uusia harrastuksia/ kokemuksia kerhosta
7. Olen oppinut uusia asioita kerhossa
8. Mitä muuta haluaisit sanoa (avoin kysymys)

Lomakkeella saatu palaute:

Lasten antama kouluarvosana kerhollemme oli keskimäärin 9,7. Suurimmalle osalle lapsista oli jäänyt kerhosta positiivinen olo ja he olivat viihtyneet kerhossa. Lapsista jokainen oli saanut kerhosta uusia kavereita. Se, vastasiko kerho lasten odotuksia, jakoi mielipiteitä. Noin puolet oli sitä mieltä, että vastasi, muutaman kohdalla kohtalaisesti ja yhden kohdalla se ei vastannut odotuksia. Kaikki lapset pitivät ohjaajista. Kuusi lapsista oli saanut kerhosta jonkin uuden harrastuksen. Melkein kaikki lapset olivat oppineet uusia asioita kerhossa. Palautelomakkeen lopussa oli tilaa vapaalle palautteelle, jossa saatiin seuraavanlaisia palautteita:

”Harmi, että kerho loppu! Oli kiva tutustua! Hyvää kesää! Olette opetanu mulle paljon! Kiitos että järjestitte tämän kerhon!”

”Virpi, Pia ja Miia ovat maailman parhaimpia”

”Hyvää kesää oli kiva olla tässä kerhossa”

”Toivotan hyvää mieltä ja hyvää kesää ohjajille”

”Että ohjaajat olivat kivoja, mukavia ja mukavaa kesää”

”Mulla oli täällä tosi kivaa ja sain ussia kavereita”

”Oli kivaa”

”Että oli kivat kerhopäivät ja ystävällisiä ohjaajeita. Tämä kerho oli mielestäni mailman paras kerho”

Lomakkeet sai palauttaa nimettöminä, mikä antoi lapselle mahdollisuuden vastata kysymyksiin rehellisesti. Palautteenantotilanne oli rauhallinen ja jokainen sai keskittyä oman lomakkeensa täyttämiseen. Lapset myös käyttivät aikaa palautteen antamiseen, joten vastauksia voidaan pitää myös siltä osin luotettavina.

7.2 Monta kokemusta rikkaampina

Kokonaisuudessaan kerho oli meille hyvä ja opettavainen kokemus. Se herätti meidät entistä enemmän ajattelemaan, kuinka voimme sosionomin työssämme tukea maahanmuuttajalasta sekä korostaa hänen taustaansa voimavarana. Näimme kerhossa, että lapset olivat ylpeitä erilaisista taustoistaan ja he myös halusivat tuoda esille oman kulttuurinsa tapoja. Emme tietenkään voi yleistää, että näin olisi aina, sillä varmasti kerhomme suvaitsevainen ja positiivinen henki kannusti lapsia olemaan omana itsenään monikulttuurisessa joukossamme. Halusimme kohdata lapset kerhossa lapsina ja antaa heille mahdollisuus joko tuoda, tai olla tuomatta kulttuuritaustaansa esille.

Ohjaajina huomasimme sen, kuinka tärkeää on kunnioittaa ja arvostaa lapsen omaa kulttuuria ja tapoja, mutta myös sen, kuinka toimia korostamatta erilaisuutta. Vaatii todellista taituruutta oppia hallitsemaan monikulttuurisen työn erilaiset ulottuvuudet. Opimme myös itsereflektion merkityksen työssä, sen, miten tärkeää on tiedostaa omat asenteensa erilaisia kulttuureja kohtaan.

Toiminta herätti meidät myös pohtimaan, missä määrin työssä maahanmuuttajan kanssa monikulttuurisuus tulisi nostaa esille. Tuleeko asiakkaan erilaisuutta korostaa positiivisena asiana, vai painottaa sitä mikä meissä kaikissa on samaa?

Mielestämme erilaisuudesta ei saisi kuitenkaan vaieta, eikä maahanmuuttaja-taustaa tarvitse ”hyssyttellä”. Olemme kaikki kuitenkin erilaisia, kulttuurien välillä ja sisällä. Mutta kuinka keskustella maahanmuuttajan erilaisuudesta niin, ettei keskustelusta tule loukkaavaa ja erottelevaa? Mietimme myös paljon, onko suvaitsevuus jo itsessään ristiriitainen ja epätasa-arvoinen käsite. Eikö erilaisia ihmisiä tulisi arvostaa ja kunnioittaa sellaisina kuin he ovat, eikä vain suvaita heidän olemassaoloaan? Olemme vahvasti sitä mieltä, että ihminen tulisi kohdata ennen kaikkea ihmisenä hänen taustastaan riippumatta.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A. 1994. Kun kulttuurit kohtaavat. 2 painos. Suomen Mielen-terveysseura ry. j sairaanhoitajien koulutussäätiö. Otava, Keuruu.

Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. (toim.) 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto, Helsinki.

Arvilommi, N. 2005. Monikulttuurisuus Sosiaali- ja terveysalan ammatillisena haasteena. Diakonia- ammattikorkeakoulu, Helsinki.

Gretschel, A. (toim.) 2002. Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen kuntaliitto, Helsinki.

Helander, R & Mikkonen, A. 2002. Ikävä äitiä. Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos E 13/ 2002. Helsinki.

Hohteri, L. 2004. Mistä lapselle rohkeutta vieraassa kulttuurissa? Spektri 2/2004. Opetushallituksen lehti. 22–23.

Jaakkola, M. 2005. Suomalaisten suhteutuminen maahanmuuttajiin 1987–2003. Työpoliittinen tutkimus 286. Työministeriö, Helsinki.

Kalliopuska, M. 1995. Sosiaaliset taidot. 2. muuttamaton painos. Painatuskeskus. Edita, Helsinki.

Karlsson, L. 2004. Yhdessä lasten kanssa. MLL. 19.3.2004 [viitattu 19.10.2006]
Saatavissa:
http://yhdistysnetti.mll.fi/mp/db/file_library/x/IMG/12288/file/MITLAP1.DOC

Keltikangas-Järvinen, L. 2000. Tunne itsesi suomalainen. WSOY Helsinki.

Kivi, T. 2004. LATU maahanmuuttajille – projekti, Raportti. Tiedonpuu Ry. Lahden kaupungin painatuskeskus.

Korpinen, E. 1990. Peruskoululaisen minäkäsitys. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.

Lappalainen, S. 2006. Kansallisuus, etnisyys ja sukupuoli lasten välisissä suhteissa ja esiopetuksen käytännöissä. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia. Helsingin Yliopisto, Helsinki.

Lehtinen, T. 2002. Oppia kieli kaikki. Maahanmuuttajalasten suomenkielen kehitys ja kaksikielisyys peruskoulun ensimmäisellä luokalla. Turun Yliopisto, Turku.

Lepola, O. 2000. Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansallisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Liebkind, K. (toim.) 1994. Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Gaudeamus, Helsinki.

Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) 1998. Näkökulmia kehityopsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. 1-3 Painos. WSOY, Porvoo.

Mikkola, P. 2001. Kahden kulttuurin taitajaksi. Maahanmuuttajaoppilaan monikulttuurinen identiteetti, tavoitteet ja toiminta. English Summary. Turun yliopisto, Turku.

Parkkinen, T. & Keskinen, S. (toim.) 2005. Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 21. Turun ammattikorkeakoulu, Turku.

Pitkänen, P. (toim.) 1998. Monikulttuurinen koulu. Kulttuurien kohtaaminen opetustyössä. Sarja B: Oppimateriaali, n:o 19. Joensuun Yliopisto, Joensuu.

Pitkänen, P. (toim.) 1997. Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen. Edita, Helsinki.

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma. Lapsen sosiaalisen kehitys. P-S Kustannus, Keuruu.

Puusaari, H. 1994. Suomeen kotiutuminen. Maahanmuuttajan opas. Ulkomaalaisten kriisikeskus ja Suomen Mielenterveysseura. SMS- Tuotanto Oy, Helsinki.

Puusaari, H. 1997. Kulttuurinmuutos koettelee maahanmuuttajaa: psykososiaalinen kohtaaminen. Teoksessa, Pitkänen, P. 1997. (toim.) Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen. Edita, Helsinki.

Ruottunen, R., Wacklin, S. & Valtari, J. 2004. Foorumiteatteri vastauksena monikulttuurisuuden haasteisiin. Sarja C. Oppimateriaalit 12/2004. Humanistinen ammattikorkeakoulu- HUMAK, Helsinki.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tammi, Helsinki.

Räty, M. & Saari, S. (toim.) 1997. Nimeni ei ole pakolainen – elämää ulkomaalaisena Suomessa. Vihreä Sivistysliitto, Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Syrjäytyä vai selviytyä - Pakolaisten elämää Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 1994:9, Helsinki.

Tilastokeskus. Väestötilastot. Päivitetty: 24.4.2006. [viitattu 19.10.2006]

Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

Venäläinen, R. 2004. Ihan sairaasti pakolaisia. Helsingin Sanomat 5.12.2004. D1-D3

Wahlström, R. 1996. Suvaitsevuuksen kasvattaminen - Erilaisuus on rikkautta. Opetus 2000. WSOY, Juva.

Wahlström, R. 1997. Kohti suvaitsevuuutta. Teoksessa Pitkänen, P. (toim.) 1997. Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen. Edita, Helsinki.

Wilska, T-A. (toim.) 2005. Erilaiset ja samanlaiset. Nuorisobarometri. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 59 & Nuora, julkaisuja 31 [viitattu 19.10.2006]

Saatavissa: http://granum.uta.fi/granum/kirjanTiedot.php?tuote_id=12875

Matkalle maailman ympäri!!!

Monikulttuurinen kesäkerho 7-12-vuotiaille lapsille

Ma 5.6, To 8.6, Ma 12.6, To 15.6, Ma 19.6,
Ke 21.6 klo 10-15

Kerho sisältää mm:

- Liikuntaa
- Askartelua
- Tutustumista lähiympäristöön
- ruuanlaittoa
- kivaa yhdessä puuhailua

Hinta: 20 € lapsi (sis. ruuat, vakuutukset ja toiminnan)

Ilmoittautumislomakkeita saa Multi-Cultista (Päijänteenkatu 1) tai Maahanmuuttajapalveluista (Saimaankatu 64). Ilmoittautumiset 14.5. mennessä.

Ohjaajina LAMK:n sosionomi-opiskelijat.

Lisätietoja: puh. 03-8144634 (Multi-Culti)

Budjettilaskelma

Tulot:

Leirin osallistumismaksut 12x 20= 240 €

Menot:

Ruokakustannukset:

20€/ päivä, yhteensä 120 €

Päivän ruokakustannuksessa on huomioitu leipä, juomat, lisukkeet ja pääruoka.

Materiaalikustannukset:

- Askartelutarvikkeet (esimerkiksi savi, vesivärit jne.) 60 €
- Muut tarvikkeet (esimerkiksi ulkoleikkivälineet, herkut, koristelutarvikkeet jne.) 60€

Ilmoittautumislomake MATKALLE MAAILMAN YMPÄRI kesäkerhoon

Ilmoittautumiset palautetaan viimeistään 14.5.2006 mennessä Multi-Cultiin, Päijänteenkatu 1 tai Maahanmuuttajapalveluihin, Saimaankatu 64, 4.kerros.

Lisätietoja:

Multi-Culti p. 03-8144634

Matkalle Maailman ympäri kesäkerho ajalla 5.6–21.6.06 klo 10–15
ma 5.6, to 8.6, ma 12.6, to 15.6, ma 19.6 ja ke 21.6 (Huom. viimeinen kerhopäivä!)

Kerhossa tarjolla mm. liikuntaa, askartelua, ruuanlaittoa, tutustumista lähiympäristöön ym. kivaa puuhastelua.

Kerhon ohjaajina toimivat LAMK:n sosionomi- opiskelijat.

Kerhomaksu 20 euroa/lapsi. Leirimaksu sisältää vakuutuksen, ruoat sekä tarvittavat toimintamateriaalit.

Kerhoon osallistujille lähetetään leirikirje, jossa kerromme leirin sisällöstä tarkemmin.

Kerhoon osallistujan nimi

.....

Syntymäaika

.....

..

Kotiosoite

.....

.....

Huoltajan nimi ..... ja puh. nro

.....

Allergiat, lääkitykset, sairaudet ym.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Päiväys, huoltajan allekirjoitus ja nimenselvitys

.....

.....

TURVALLISUUSUUNNITELMA (leiri, retki, tilan ulkopuolinen toiminta)						
Tapahtuma/ toiminta:						
Paikka (osoite täydellisenä):						
Toiminnan järjestäjä:					Puhelin:	
Alkaa pvm:		aloitus klo:		Lopetus pvm:		lopetus klo:
Osallistujat yht:		aikuisia:		nuoria:		naiset/miehet
Ryhmän erityispiirteitä (kokemus, liikuntarajoitteet, muut rajoitteet, jne:						
Vastaava ohjaaja:					puhelin:	
Ohjaaja 1					puhelin:	
Ohjaaja 2					puhelin:	
Ohjaaja 3					puhelin:	
Muu henkilökunta:					puhelin:	
Turvallisuudesta vastaava:					puhelin:	
Päivystäjä:					puhelin:	
Tapahtuman/ toiminnan kuvaus:						
Tapahtumapaikat/ retken reittisuunnitelma päivittäin (käytä tarvittaessa karttaliitettä!):						
Ennakoivat toimenpiteet:						
Terveystietolomakkeet pyydetty pvm.				saatu ja luettu pvm:		
varusteluettelo annettu pvm.				varusteet tarkastettu pvm.		
riskianalyysi laadittu pvm				laatija		
Muut turvallisuutta edistävät ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja varautumiset riskianalyysin pohjalta:						
Ohjaushenkilökunta perehdytetty tilan ja toiminnan turvallisuussuunnitelmaan:						
Huom!						

Pelastussuunnitelma:			
Johtaja onnettomuustilanteessa:		Varahenkilö:	
muu turvallisuushenkilöstö:		varahenkilö:	
Ryhmän toiminta onnettomuuden sattuessa:			
Toimintaohjeet ohjaajan/ ohjaajien ollessa kyvyttömiä toimimaan, kerrotaan ryhmälle:			
Henkilö/ päivystysnumero, josta saa lisäohjeita onnettomuustilanteessa:			
Ajo-ohjeet tapahtumapaikalle/ retken noutopaikalle:			
	karttanimi:	koordinaatit:	muu tunnustus/ ajo-ohje:
Noutopaikka 1			
Noutopaikka 2			
Noutopaikka 3			
Pelastusvälineet:			
Yhteysvälineet:			
Ryhmälle kerrottu turvallisuussuunnitelma ja ryhmällä tiedossa, mistä sen löytää tarvittaessa:			
Tiedotussuunnitelma:			
Välittömien toimien jälkeen yhteys johonkin näistä henkilöistä (tavoittaminen numerjärjestyksessä). Yhteydenoton jälkeen ko. henkilö ottaa johdon tilanteesta. Siihen asti vastuu on vastaavalla ohjaajalla!			
1. Nimi, puhelin		2. Nimi, puhelin	
3. Nimi, puhelin		4. Nimi, puhelin	
Yleinen hätänumero 112	Pelkäästään poliisi 10022	Myrkytystietokeskus (09)-471977	
Muut tärkeät puhelinnumerot (terveyskeskuspäivystys, järvipelastusseura, jne ...)			
Laatijan allekirjoitus		Päiväys	
Liitteet:	Reittikartta/ ajo-ohje:	Riskianalyysit:	Koko toiminnan kuvaus:
Kpl:	Muu:		

Retken/ leirin aihe:

Toimintaa kuvaavat avainsanat:

RISKILUETTELO	SEURAUSTEN VAKAVUUS	TOTEUTUMISEN TODENNÄKÖISYYS	RISKIN VAKAVUUS
Riskiluetteloon kootaan aiheesta mieleen nousseita riskejä	Taulukkoon arvioidaan riskin pahimpien seuraamusten vakavuus asteikolla 1 – 5 (esim. 3) sekä riskin toteutumisen todennäköisyys asteikolla 1 – 5 (esim. 2). Riskin vakavuus saadaan laskemalla luvut yhteen (esim. 3 + 2 = 5)		
Riskit, joiden vakavuus on 3 tai alle, luokitellaan vähäisiksi. Riskit, joiden vakavuus on 4 – 6, ovat kohtalaisia riskejä ja riskit joiden vakavuus on 7 – 10 ovat merkittäviä. Vähintään merkittävien riskien varalle on laadittava toimenpidemallit etukäteen!			

OPINNÄYTETYÖN TOIMINNASSA KÄYTETYT LEIKIT, HARJOITTEET, ASKARTELUT

Jäämies ja sulattaja

Hippaleikki, jossa yksi on hippa (jäämies), ja yksi pelastaja (sulattaja). Muut lapset ovat kiinniotettavia. Leikissä jäämies jahtaa muita lapsia, ja jäädyttää näitä koskettamalla heitä sinisellä huivilla. Kiinnijäänyt ”jäätyy” paikalleen liikkumattomaksi. Sulattaja voi pelastaa jäätyneen sulattamalla hänet, eli koskettamalla tätä punaisella huivilla. Pelastettu voi tämän jälkeen jatkaa peliä. Jäämies ja sulattaja vaihdetaan sopivan ajan jälkeen.

Polttopallo

Perinteinen leikki, jossa lapset ovat tietyn alueen sisällä ja yksi yrittää ”polttaa” heitä pallolla. Polttaja yrittää tähdätä pallolla poltettavia jalkoihin, ja jos pallo osuu, poltettava palaa ja joutuu myös polttajaksi. Peli jatkuu kunnes kaikki pelaajat ovat palaneet, ja viimeinen jota ei saada poltettua, on voittaja.

Kuka pelkää vesimiestä?

Peli, jossa yksi pelaajista on vesimies. Muut leikkijät yrittävät juosta pelialueen toisesta päästä toiseen päähän niin, ettei vesimies saa heitä kiinni. Jos vesimies saa kosketettua, tämä pelaaja muuttuu myös kiinniottajaksi. Peli jatkuu kunnes kaikki on saatu kiinni, ja viimeisestä kiinnijääneestä tulee uusi vesimies.

Aku Anka-hippa

Lasten oma versio hippaleikistä. Yksi on hippa, muut kiinniotettavia. Kun hippa lähestyi, pelaaja pääsi turvaan menemällä kyykkyyyn ja sanomalla jonkun sarjakuvahahmon nimen. Ellei tämä ehtinyt kyykkyyyn ja sanomaan hahmoa, hän jäi hinpaksi, näin hippa vaihtui tiheään tahtiin.

Hännäryöstö

Hippaleikki, jossa jokaiselle pelaajalle annetaan häntä (kangassuikale tms.) . Ohjaaja viheltää pilliin, jolloin peli alkaa ja pelaajat lähtevät juoksemaan yrittäen

sekä suojella omaa häntäänsä, että samalla napata muilta häntiä. Tietyn ajan jälkeen peli katkaistaan, jolloin lasketaan kuka on saanut napattua eniten häntiä muilta. Se, jolla on suurin häntäsaalis, on voittaja.

Hattuleikki

Istutaan piirissä. Leikkijöillä on hattu, jota he musiikin soidessa liikuttavat päästä päähän järjestyksessä. Edellinen laittaa hatun seuraavan päähän, ja hatun täytyy liikkua ripeään tahtiin. Ohjaaja soittaa musiikkia, ja katkaisee sen välillä, jolloin se, jonka päässä hattu sillä hetkellä on, joutuu pelistä pois. Näin jokaisella kierroksella tippuu yksi leikkijä. Lopulta jäljellä on vain kaksi leikkijää, joista voittajaksi selviää se, jonka päässä hattu ei ole musiikin loputtua.

Ihmissolmu

Ollaan piirissä. Pelaajat ottavat toisiaan käsistä kiinni, ja alkavat mennä ”solmuun”, eli pujottelevat toistensa käsien välistä irrottamatta otettaan toisistaan. Yksi tai kaksi pelaajista menee huoneen ulkopuolelle, ja kun solmu on valmis, he tulevat avaamaan solmua. Solmu täytyy yrittää selvittää yhdessä. Kun solmu on avattu, valitaan uusi pelaaja selvittäjäksi.

Rikkinäinen puhelin

Istutaan hiljaa ringissä. Ensimmäinen kuiskaa seuraavalle jonkin lauseen, jonka täytyy jatkaa viestiä eteenpäin. Lauseen saa kuiskata seuraavalle vain kerran. Näin viesti siirtyy eteenpäin, ja viimeinen sanoo lauseen ääneen, jolloin kuullaan, onko lause muuttunut matkalla ja millaiseksi.

Musiikkileikki

Leikkiin tarvitaan tuoleja yksi vähemmän kuin on pelaajia. Tuolit asetetaan piiriin. Musiikin soidessa pelaajat lähtevät kiertämään tuoleja piirissä, ja kun musiikki taukoaa, on leikkijän yritettävä saada itseltään paikka. Se, joka jää ilman tuolia, putoaa pelistä pois. Tuoleja vähennetään jokaisella kierroksella, ja voittajaksi selviää se, joka viimeisenä saa itselleen paikan.

Läpsy

Leikkijät istuvat piirissä. Yksi leikkijöistä menee keskelle. Hänellä on sanomalehdestä kääritty paperipötkö. Yksi piirissä istujista sanoo jonkun toisen piirissä olijan nimen, jolloin keskellä olijan on yritettävä nopeasti osua sanomalehtitötteröllä tähän. Se, jonka nimi sanottiin, yrittää sanoa äkkiä jonkun toisen piirissä olijan nimen. Ellei hän onnistu tässä ja ehdi sanoa jonkun toisen nimeä, joutuu hän keskelle.

Seitti

Lapset asettuvat istumaan piiriin ja yhdelle lapselle annetaan lankakerä. Lapsen pitää kertoa itsestään jotakin ja tämän jälkeen hän heittää lankakerän taas toiselle piirissä istuvalle lapselle niin, että itse pitää langan päästä kiinni. Lapsi, joka saa lankakerän, kertoo taas jotakin itsestään ja ottaa langasta kiinni ennen kun heittää lankakerän seuraavalle lapselle. Kun lankakerä on käynyt jokaisella lapsella, piirin keskelle on muodostunut seitti.

Esirippu laskeutuu

Lapset jaetaan kahteen ryhmään ja he asettuvat lattialle istumaan omiksi joukkueikseen. Ohjaajista kaksi pitävät peiton nurkista kiinni ja nostavat peiton joukkueiden väliin niin, etteivät joukkueet näe toisiaan. Molemmat joukkueet valitsevat äänettömästi keskuudestaan yhden lapsen, joka asettuu kasvot aivan lähelle peittoa. Kun molemmat joukkueet ovat valinneet keskuudestaan yhden lapsen, joka on asettunut lähes kiinni peittoon, ohjaajat tiputtavat peiton alas niin, että lapset näkevät toisensa. Niiden kahden lapsen, jotka ovat kasvokkain, tehtävänä on mahdollisimman nopeasti sanoa toisen lapsen nimi. Se, kumman nimi ehditään sanoa aikaisemmin, siirtyy toiseen joukkueeseen. Tämän jälkeen leikki jatkuu samalla tavalla. Ohjaajat nostavat taas peiton ylös, etteivät lapset näe toisiaan ja lapset valitsevat taas keskuudestaan jonkun, joka asettuu lähelle peittoa. Leikkiä jatketaan siihen asti, kunnes kaikki lapset ovat yhtenä joukkueena.

Ongelmanratkaisu

Lapset jaetaan ryhmiin. Lapsille annetaan ongelma, joka tulee ratkaista tietyn ajan kuluessa. Esimerkiksi: ”asettukaa ryhmänä niin, että maata koskettaa vain

kolme kättä, kaksi jalkaa, yksi otsa ja yksi peppu” jne, lasten taitojen mukaisesti. Jokaisesta onnistuneesta ongelmanratkaisusta ryhmä saa yhden pisteen.

Tarkkuusheitto

Heitetään hernepusseja, palloja tai frisbeetä esimerkiksi sankoon. Osumasta piste.

Sanat lauseiksi

Paperille on kirjoitettu helppoja lauseita. Lauseet leikataan joko sanoittain tai tavuittain osiin, ja suljetaan kirjekuoriin. Kilpailu alkaa, ja se ryhmä voittaa joka on ensimmäisenä ratkaissut lauseet.

Luottamuskävely

Lapset jaetaan pareiksi ja toiselle lapselle laitetaan side silmille. Toisen parin on sanallisesti neuvottava pari, jolla on side silmillä, johonkin tiettyyn paikkaan. Ohjeita antava lapsi ei saa koskea pariinsa. Lapsi, joka ei näe, on luotettava pariinsa ja toimittava ohjeiden mukaan.

Ryhmiiin jakautumisleikit

Käytimme ryhmiin jakautumisessa apuna eläinkortteja. Jokainen lapsi sai kortin, jossa oli joku eläimen nimi. Lapsen piti matkia eläimen ääntelyä ja etsiä lapsijoukosta oma ryhmä tai pari, joka äänteli samalla tavalla.

Kuvakortit oli myös yksi väline ryhmiin jakautumisessa. Jokin tietty kuva oli revitty niin moneen osaan, kuin yhdessä ryhmässä piti olla lapsia. Lasten tehtävä oli etsiä muut lapset, joilla oli revitty pala samasta kuvasta.

HEI KOTIVÄKI!

Kerhomme alkaa olla loppuillaan. Muistattehan, että viimeinen kerhopäivä on poikkeuksellisesti keskiviikko 21.6.

Otamme keskiviikkona kerhon loppujuhlista valokuvia. Kuvia käytämme opinnäytetyöraportissamme, mutta emme mainitse lasten nimiä tai muita henkilötietoja. Tarvitsemme nyt teiltä luvan, mikäli lapsenne saa olla mukana valokuvissa. Jos annatte luvan, palauttakaa tämä lomake allekirjoitettuna lapsen mukana keskiviikkona kerholle.

Lapseni saa esiintyä kerhokuvissa

Allekirjoitus

Aurinkoisin kesäterveisin ohjaajat Pia, Miia ja Virpi ☺

on osallistunut *Matka maailman ympäri*
-kesäkerhoon, ja suoriutunut hienosti
ja ansiokkaasti kaikista kerhon
kilpailuista, urheiluiista, tietovisoista
ja kokkailuista.

Ohjaajat kiittävät sinua lämpimästi
ja toivottavat sinulle oikein hyvää
ja aurinkoista kesän jatkoa!

Lahdessa 21.6.2006

Mia
Virpi

Palautelomake kerholaiselle

Täytä huolellisesti.

Antamasi palaute on tärkeää.

Ajattele ja muistele jokaista kerhopäivää ja vastaa niin kuin hyvältä tuntuu.

1. Annan kouluarvosanaksi koko kerholle (4-10) _____

Väritä mielestäsi sopivin naama kunkin lauseen kohdalta:

(Hymynaama, jos olet samaa mieltä, vakava naama jos et tiedä, surunaama jos olet eri mieltä.)

2. Kerhossa oli mielestäni kivaa!

3. Sain uusia kavereita kerhosta!

4. Kerho vastasi odotuksiani!

5. Ohjaajat olivat kivoja!

6. Olen saanut uusia harrastuksia/kokemuksia kerhosta!

7. Olen oppinut uusia asioita kerhossa!

Mitä muuta haluaisit sanoa?
